Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дена ● ШОАТТА, 15 АВГУСТ, 1981 ШУ. ● № 98 (6388). ● Мах 2 кеп.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1981 шера ворхІ бетта промышленноста, гІишлошъеча, транспорта, бувзама, торговле, наха бытовой гІуллакхаш деча предприятешта юкъе хьуржача республиканский социалистически яхьа итогашна.

Лакха производственни хьоккамаш даккхарах промышленноста, гІишлошъеча, транспорта, бувзама, торговле, наха бытовой гІуллакхаш деча предприятешта оттадельд ала:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:

Хьалхара моттиг
Старопромысловски районе;

ШолгІа моттиг
Грозненски Наурски районашта;

КхоалгІа моттиг
Назрановски районе.

Производственни Іилман-производственни объединенешка, управленешка, трестешка гІоппа:

Хьалхара моттиг
«Промавтоматика» Іилман - производственни объединенена;

ШолгІа моттиг
«Грознефть» объединенена, «Грузтрубопроводстрой» тресте;

КхоалгІа моттиг
шурий промышленноста производственни объединенена.

Предприятешна организацешкен гІоппа: Хьалхара моттиг тьешнай коллективашна:
«Старогрознефть» маккдаьттан гази йоахача управлене;
«Грознефтегаз» маккдаьттагазовни управлене;
СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически заводе;
«Пищемаш» заводе;
Грозненски производственни швейни объединене;
«Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприяте;
«Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни заводе;
Специализированни № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене;
Нохч - ГІалгІай гІишлошъеча управлене № 245 йолча дІа-юха лелача механизированни колонне;
Художественни промыслай производственни объединене;
Сунженски райисполкома жилищно-коммунальни боахаме производственни управлене;
«Чечингавтерадиобыттехника» объединене;
«Шелковской райпищекомбинате;
Шалински мехлескозе;
пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединене;
Грозненски телеграфе;
«Чеченингушводстрой» гІишлошъеча управлене ОРС-е;
«Чечингражданпроект» институте;
«Чеченоингушпромстройматериалы» производственни объединене.

ШолгІа моттиг тьешнай коллективашна:
Старогрозненски бурув тасара бахний управлене;
ацетонови заводе;
радиотехнически заводе;
МалгІобален электрически сетешта;
Назрановски мехка заводе;
«Грозтрубопроводстрой» тресте № 3 йолча гІишлон-монтажни управлене;
«Чечингсельстрой» треста № 920 йолча дІа-юха лелача механизированни колонне;
Грозненски № 1 йолча пассажирски автотранспортни предприяте;
Юкъарча кхачан управлене Гудермесе станце дорресторене.

КхоалгІа моттиг тьешнай коллективашна:
технологически транспорта Ташкалински управлене;
В. И. Ленина цІерагІча Грозненски маккдаьтта чакхдоахача заводе;
«Красный молот» заводе;
Назрановски мехлескозе;
сигнализацен бувзаман Грозненски дистанце;
«Центроспецстрой» треста гІишлошъеча управлене.

* * *

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1981 шера январь — июль беттахьшка хьайбай продукташ дукхагІа ярахи кийчъярен духьа республике лелаьча социалистически яхьа итогашка.

Котъйннараш а лаьрхІе республикански газеташ тІе чІоагІдаьча Сийлен улга тІе яьккй:

Районаш
Шелковской
Яхье районе кьолара моттиг хьожаьлй;
Надтеречни
Яхье районе шоллагІа моттиг хьожаьлй;
Назрановски, Ачхой-Мартановски
Яхье районашта кхоалгІа моттиг хьожаьлй.
Наурски Грозненски районашта хьайбай продукташ йоахачан кийчъечан дика болх бань хилар белгалдаьккхад.

Боахамаш
Грозненски района **1 Мая цІерагІа** колхоз;
Сунженски района **Цlеча Эскара** цІерагІа колхоз;
Наурски района **Ленина цІерагІа** колхоз;
Назрановски района **«49 лет Октября»** совхоз;
Урус-Мартановски района **«Гехинский»** совхоз.

Фермашк бригадаши
Урус-Мартановски района **«Гехинский»** совхоза № 3 йола шурий ферма;
Грозненски района **«Кулариновский»** совхоза № 1 йола шурий ферма;
Сунженски района **Ленина цІерагІча** колхоза № 1 йола шурий ферма;
Шелковской района **«Красный пахарь»** колхоза шурий ферма;
Ножай-Юртовски района **Ю. Гагарина цІерагІча** колхоза шурий ферма;
Назрановски района **«49 лет Октября»** совхоза № 3 йола шурий ферма;
Наурски района **«Победа»** совхоза шурий ферма;
Шалински района **«Московский»** совхоза хьайбаш кхоаба ферма;
Наурски района **Ленина цІерагІча** колхоза же Іуй бригада (бригадир Э. Хамидов).

Производстве хьалхалаттараш:
Производстве хьалхалаттараш:

шоай отраслешка дукхагІа хьонхамаш даьккхараш. ЦІерне яхье хьалхара моттиг хьожаьлй:

Лысанкова А. — Шелковской района «Коминтерн» колхоза доярка;
Чимаев Х. — Надтеречни района «Гвардейский» совхоза скотник;
Султанов Б. — Веденски района Ленина цІоагІча колхоза скотник;
Худайбердиев А. — Шелковской района «Красный пахарь» колхоза скотник;
Арсаева Б. — Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза Іаьсий лелайер;
Абдулаева П. — Веденски района Ленина цІерагІча колхоза Іаьсий лелайер;
Абдулазимова П. — Грозненски района «Староюртовская» птицефабрика кор тІара оалхазараш лелайер;
Гайтамиров А. — Шалински района «Шалинский» совхоза кьахкарч лелаер;
Кирнос М. — Надтеречни района «Гвардейский» совхоза хьаккоч лелаер.

Шоай профессегІа йолча республикански социалистически яхьа условеш толама кхоачашъяь 120 совгІа хьайбай боахама болхло — дояркаш, скотникаш, Іаьсий лелайераш, же Іуй котбьиннараш лаьохІаб.

Шоаш цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера тІаийца социалистически декхараш даим тІехкхоачаш а деш, хьинаре къахьегаш бола бахьана производственникаш духьа ба Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управленера чуйоагІача домостроительни комбинате. Царех я хьона штукатур, комсомолка Каимова Іайна. ХІара сменагІа нормаш 120—130 процент кхоачашъе цо. Ше болх беш йоллашехьа сайрийнарча школе 10 класс чакхъяьккхай цо. ХІанз Жуковске цІерагІча улицагІа 60 квартира йола цІенош хьалдеча къахьегаш я Іайна юкъейоагІа бригада.

СУРТА ТІА: штукатур І. КАИМОВА.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ХЬИЙГА КЪА ДОВШ ЛАТТ

Ачхой - Мартановски района «Урожайный» совхозо дика дІадоладаьд цхьайтталагІча пятилетка ер хьалхара шу. Лаьтта лелара культура лакха лелаер духьа хьиначa хьежара-конкурсе районе хьалхара моттиг яьккхар «Урожайный» совхозо, хІьта Куриев ІисІас кулгалдеча бригадо «Чечингплодоовощхоз» объединене гІолла яьккхар хьалхара моттиг.

КПСС XXVI съезда решенешта жоп а луш Дахьенна баьцадаараш дІадалара укх пятилетка план а диъ шера кхоачашъе дош деннад цу боахама кхаш лелаьераша. Лаьрхlар чакхданкха дар низ дІакхоачаргхиларах теша йиш йолаш а да. Из хІанз хьахьокх цар гІуллакхаша.

Укх шера планагІа 960 тони нарсаш йоха езаш хиннача хІанале 1200 тони нарсаш дІаснайн совхоза къахьегамхоша мах беча организацештен консервни заводашта. Цул совгІа, белгалдаькха дезаш да уж хІайа а гулъеш хилар.

Уж хьонхамаш кхы а лакхагІа хила ягар цкьацца кхоачамбоацараша новкъарло яьецаре. Масала гулъеш нарсаш дІаяла моттиг йоацаш кІезигагІа яле 30 процент кхай тІа йоххалуш къалуши яйнай. Тхьаь итт процент аьлча а, дайра наха шоаш кхо ца беш, ха ца лоархІаш, бІайхача малхан йоачаша кІален хьийга къа. Хала дар гул а яь йохкалуш ядача нарсашта юхе маьлхара яха лаьттача ха яхача кхалсага бІарахьежа. ХІаьта, фу бахьан долаш довш латт са къа, хьано дургда сона уахкагІа ахча? — аьнна цо даьча хаттара жоп дала йиш йоацаш дисар тхо. Цхьабакъда цо оттадаь хаттар ниlса дар. Фу бахьан долаш довш латт цо хьийга къа, малув цун бехк?

Гул а еш пачхьалкхенна кІезагагІа яле 150 тони баьцадаараш дІадала низ болаш я из совхоз. Цхьа барт а бать оттаяьча план-графикага хьежна ихзала баьцадаараш цу боахамтара дІайде дезаш яр консервни заводаш мах беш йола организацени. Цхьабакъда лаьрхІа хинар кхоачашдац. Дийнахьа юкъера лаьрхІача 30 тони мара баьцадаараш дІаэнац совхозагара. Цу хьакхехьа цхьа хиттар отт. Чакхха низ ца хилча, дІаяла моттиг да хилча сенна дІаша низала дукха нарсаш, хІана доаду нахха къа, сенна экхийт хьадечох цар дог?

Боахама да хилара тирра, хІаьта шай болхлоех къахеташ, йоаш йоландаь кхы де хІама доацаш вай республике дІаенначарел дукхагІа нарсаш дІаяхийтар совхоза директора Ш. Зельбухарова вай лоалахьа йолча республикашка. Из бахьан долаш цунна выговор елар цул лакхагІа латтача кулгалхоша. НоагІаш сенна яй-хьогІа из выговор? аьнна хаттар отт.

Помидорашна дола гІулакх кхы а халагІа да. «Чечингплодоовощхоз» объединене оттаяьча план-графикаш «Ассинский» консервни заводе дІаяла езаш ба шоай помидораш Ачхой-Мартановски района баьцадаараш леладу боахамаш. Цунца цхьана, из заводе ший зиналаьа болх бе йола-а ше «кІора» аьлар «Урожайный» а кхьча совхозашка а яхье моттиг йоацаш помидораш боарамал тІехь кхача а кхачаш этІа а этІаш йохкалуш кхай тІа ухкаш. ХІаьта хІанз цхьан дийнахьа низткъе 30 тони мара дІайолалац заводе. Боахама къахьегамхой дийнахьа плезза дукхагІа помидораш гулъе йиш йолаш ба.

«Урожайный» совхоза лоалтаха а «Овощевод» яха совхоз. Укх шера пІанагІа пачхьалкхенна нІс эзар тони баьцадаараш дІадала дезаш я цун коллектива. Кхебахьча хьувкъамга хьенача планал совгІа кхы а кІезигагІа дале эзар тони баьцадараш дІадала. низ дІакхоачаргболаш ба боахама къахьегамхой. Цунна цхьана, чу мел яца баьцадаараш хІадала моттиг па хилараха план кхоачашъюлургья аьнна тешаме ала йиш йоацаш да. Масала, нарсаш. План 70 йолаш 50 гектара тІа мара кхелизар уж боахаме. ХІаьта а уж дІаялара план хІанале кхоачашъяб яьккхай. Цунца цхьана, дІа л... моттиг йоацаш кхай тІа къалуш, йоахкалуш кІезигагІа яле бІаь тони нарсаш яда.

— Цхьан дийнахьа мах беча организацега цун вікала дедарах кхо машин нарсаш яхьийтар оаха. Цхьабаьньда, дукха ха ялалехьа тха боахаме юхаяйтар уж, нарсаш стандартни яц аьнна бахьан а даьккхаш. Цунца цхьана, «Самашкинский» консервни заводо лаборатории тахка а тьаькка 90 процент стандартни я аьнна дІайийцар царех цхьа машина нарсаш, — дуьц «Овощевод» совхоза директора Килесханов Набі Ильясовича.

«Горплодоовощторг» кулгалхой, хетаргахьа, безам боацаш хургба сиха таллача баьцадаарашна гІулакх леладе. ХІаьта из бахьан долаш хило хьегараш а, эе хулаш бараш а баха нах, къахьегамхой ба. Тикашка боаккачул кхо мах болахь баьцадаарех базар тІа. Кхы а цхьа хІама да белгалдаккха доагІаш. Тикашка нийсдеина баьцадаараш цхьайолча хана, хьаэца йиш йоацаш во хул. Из тамаш йолаш хІама а да. ХІана аьлча, совхозашкара мах беча организацешта харжа а херже мара дІаэнац совхозашкара баьцадаараш. Цунна тешал деш цхьа масал доаладергда оаха. Тхо «Овощевод» совхоза бархІлагІча бригаде долаш ихах беча организацена дІаяхьа кийчъеш помидораш бІаргаяйра тхона. Херже уж санна йола помидораш базар тІа а нагатьа мара нийслургьяц, хІаьта тикашна — дувза эшаш а дац.

Тикашка хьаькхуха баьцадаараш кхы тІа а харжа а херже дикагІдарна спекулянташка а доххаш воагІа дараш тикашна гІолла наха доххаре дутт, аьнна хетаделар уж помидораш бІаргайча.

Мах беча организацега дІахьа кийчъенна помидорий ящикаш даттачара гаьна йоацаш кхы а ящикаш леттар. Царна чу яьза помидораш боарамал тІехьа кхачарах кийтІа. Йовхкенна, зарьенна яр.

— Ераш фу деш латт? — аьнна хаттар дича:

— ДІаяхьа моттиг а машин а яц, — аьнна жоп делар бригадира гІончас Джамалханов Шадида.

ТІехьагІа, совхоза директорaца дийцача гучадаьлар цхьадолчоа из харцийнала. Ши машин я цу бригаде баьцадаараш дІакхухьаш. Цхьабанда, царех лертТІа пайда эца йиш йолаш хилац. «Ассинский» заводе яхача машино помидораш дІалара ергІа тІкхачарга хьежаш юкъера лаьрхІача 8—10 сахьат доакх. Цул совгІа машин новала лаьтта хиларах завода кулгалхоша шоферий путеваш тІа белгало а яц.

Пачхьалкхенне баьцадаараш дІадалара план кхоачашъе новкъарло ергйолаш кхы а цхьа хІама да. Ачхой-Мартановски района баьцадаараш кхедеча ерригача совхозашкара томат кийчду линеш «Ассинский» консервни заводе кара дІалургйолаш приказ техар соахка октябрь бетта «Чечингплодоовощхоз» объединене. Из приказ цІенхаштта кхоачашде «Овощевод» совхоза кулгалхой мара декхарийла бинзар. Кхыдолча боахамашка томат доаккхача линешта кулгалде шоай нах оттабаьб, хІаьта «Овощевод» совхозе томат доаккхача линена кулгалде шоай саг вайтав «Ассинский» заводо. Совхоза гІулакхах бале боацаш лелача цо болх бе хІанз а йоллайнитаяц томат доаккха лини. Из бахьан долаш кІезигагІа яле 25 процент помидораш йохка а луш кхай тІа укх, чуйнича а уж дІаяхьа а чакхьйа а йиш йоацаш. Масала, цу совхоза ялхлагІча бригадо кхай тІа юкъера лаьрхІача 60 процент кхаьча помидораш чу а ца эцаш кхай тІа ухкар тхо цу боахаме хиннача дийнахьа.

Лоацца аьлча, во да цу района баьцадаараш кхедечар гІулакхаш. Шека а йоапаш цхьацца кхоачамбоацараш боахамий кулгалхой бехк болаш а нийсденнад. Из бахьан долаш уж бехктокхаме оза а беза. Цунца цхьана, бехктокхаме ца оаш бита йиш йийхьогІа кхебаь баьцадаарий хьувкъам дІайбе декхарийла а болаш, шоай декхараш лертІа кхоачаш ца дераш, кхоачамболаш чакхдаха низ а дІадахьа моттиг а йоацаше а эшачул дукхагІа баьцадаараш дІаде совхозаш декхарийла ерзш?

М. ДАДАЕВ,
Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза бригадир;
С. МАДАЕВ,
«Грозненский рабочий» газета спец. корр.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Селхан хилар Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргІанара заседани. Цига ладийгІар Грозненски райисполкома председателa Т. Д. Албанова «Экономически социальни детІадахкара плананш цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагІбоахаш Грозненски района халкъа депутатий Советаша беча организаторски балхах» яьча доклада. Промышленностен юртабоахама производстван даькъе 1981 шера плаНи декхараши кхоачашдеча Іаьдала моттигерча органаша хьиваре даьха лоацилга белгал а даькха. Президиумо райисполкома уйла тІаяхийтар цу балха тІа долча кхоачамбоацарашта. Районни юртийн Советий дукхача депутаташта юкъе хІанз а шерра дІабаьринбац шоай шера планаш 1981 шера 7 ноябре кхоачашъе, хІаьта депутаташа болх беча коллективашна тІехьабусараш ма хиланна аьнна республика Лакхехьарча Совета депутатий группо бань тІахьехам.

Президиума заседание дийцар «гор. Грозне Ленински района депутатски группашен депутатски посташен беча балхах» дола дош.

Президиумо миттa къоастадир: «Юлташкарча зІамига комплектни школайн школашкарча интернатийн балха Нохч - ГІалгІай АССР халкъа депутатий моттигерча Советаша кулгалдеча долча цІенханитарча кхоачамбоацарехи» «Республике пачхьалкхени общественни хІамаш лехкъаеш зІамига къоалаш дарца лоаттабеча къоасамахи из чІоагІбара де дезарехи 1981 шера 16 мае Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо бань соцам кхоачаш бара лелаамахи» дола дешаш. Дийнача дерригача дешаех доагІаш дола соцамаш тІайийцар Лакхехьарча Совета Президиумо.

ТАСС ЗАЯВЛЕНИ

6 августа — Хиросиме нах бомбар дагадохача Дийнахьа — США президента Р. Рейгана тІайийнар нейтронни герз шерра хьаде доладарах йола решени. Дунен тІарча халкъий йоІами хьалташи эхь ца хетташ тернала а ца деш ца решени тІаэцар бахьан долаш США геттара йоккха йола ядерни арсенал кхы тІа а хьалъозаргья дукха нах боабергболча варварски средствоца.

США администраце бахкка из гІа дунен халкъашта юкъерча гІулакхашта геттара бокхача кхераме хІама хургхилара кхы цхьаькха а цецвоакхаш тамаше хьонхам ба. Нагахьа санна укх тІехьарча шерашка США деш дола гІуллакхаш — цІаьхха тІема расходаш лакхъяр, ОСВ-2 яхача Договора ратификаци елга дохадар, Малхбузен Европе юккъера гаьна йолха ракеташ дІайоаржаяр, юххера а нейтронни герз хьадара решени — цхьан мугІарагІа дІаоттадича, тІаьнка геттара дика къаьга гуш да юха ца оззаш сихдаь герз хьадарен дунен тІара хьал голхадарем вийъ Вашингтоне лаьцалга.

Ший бахьан доацаш дац американски администраце тІехьарча хана тІайийна решени халахеташи кхераме лоархІаши дунен дукхача пачхахьалкхенаша, хьыметтел НАТО дукхагІдолча мехкаша а тІаэцар. Гуттахье из могае лоархІайир практически цхьа Пекин.

США-на халкъаш геттара эгІаздаха хилар мелдар духьа уж тувладе а гІерташ, Вашингтоне хІанз йоах хьаеш йола нейтронни зарядаш американски территоре тІа Іойоахкаргья, цулухье из «цІена» США чура гІулакх да».

ХІаране кхетадеш ма дий нейтронни герз США территоре тІа деттара дание а хьадеш доацилга, «США вахарі хьаштий сфера я» аьнна КІайча цІено дІакхайкадича хьаштдолча дийнахьа европейски континенте а яхача районе хила тарлургдолаш да из. ТІаькха тахан «США чура гІулакх да» яхаш цІи йоахар кхыча континенташкара миллионаш бола нах хІалакбеш хьоэзаргда, дунен тІа ядерни цІи ялара юхь хургья цох. ВІашагІкхийтта Штаташ а цІеро чулоацаш.

Вашингтоне соцадаь хинар НАТО гІоллaрча шоай союзникашка дІахайта: юхьаьнца нейтронни герза лапасаш хьегулъе, хІаьта цул тІехьагІа шоай территоре тІа уж дІалай оттабе.

ЦІъарчоя из да, халкъашта, царна США-на союзни долча мехкий дараш а, дахаре хьашташта доагІача гІулакхий хьакъехьа фу хет ха Вашингтон безам боацаш хилар. Цул совгІа, Вашингтоно тІаийца решени шоашта боагІаш яц аьнна хетийта гІерташ американски суламе планаш бокъалдар аьнча хьаллоапача Малхбузен Европа цхьаболча деятелий позици корта боацаш я.

Нейтронни герз хьадарах йолча американски президента решене къаьстта сийрда гойт ядерни герз кІезигдара барт белда лохаш цу хиларах Вашингтоно дувцараш эхь ца хетташ хардхилар. Боккъалдар аьлча хаІизалпа хьаенача хана США администраце мел даьр лостама нийсса духьала да — американски тІема потенциал лакхъяр, дунен халкъашта юкъера кхохкам кхы а шербар, герз дІаданккара переговораш халача оттаяр. ХІанз цига а деррига низага диллa да. ХІаьта укх тІехьарча итташ шерий опыто харцде йиш боацаІа дІахьокх из халкъашта, царна цхьана Америка ВІашагІкхийттача Штатий халкъа а кхерамален машари Іалашбара ниъ боацилга.

Нейтронни герз тІема кхоачамий арсеналашка кхачар кхы а кхерамегІа оттадергда ядерни герза кхоачамаш, кІаьта ма дарра дІаальча ядерни тІом хьара кхерам лакхбергба, из бахьан дола бехктокхам Америка ВІашагІкхийттача Штатий хургба.

Нейтронни заряд цхьа «цІена», хІама ца эшаш «гуманни» герз да яхаш американски стратегаш нах тешабе гІертилга кхераме иллюзи я. Из дуьц. Іилмахоша яхачогІа, лаьрхІа нах хІалакбара кийчдеча, доалийташ юкъедоаладича ІІаьххача хана ший зулам деш хургдолчеи тІехьа тІайоагІача тІехьеннашта а ийн деш хургдолчен герзах. Иштта я вашингтонски тайпара йола «гуманизм».

Дог цІена долча беррнгача наьха гІулакх да сага эггара хьалхара бокъо — вахa йола бокъо лораяр, нейтронни герзаца юкъаенна йола американски военщина планаш йохаяр. Хьакъало хьахех тІом бира соедстваш тІехьтІехьа дукхагІа хьаоеш хилара духьалъеккха эза герз, цунца ядерни дар а доаш, кхоачамашта доалув оттадара, кІезигдара, юххера а, цІендаь дІаданккхара альтернатива.

Ховш ма хиллара, Советски Союзо цкъа доацаш дукхаза а аьннад нейтронни герз хьадергдоацаш, из могийтаргдоацаш барт бе беза. Цу хьакъехьа социалистически мехкаша юкъейоалаь дунен халкъашта юкъерча конвенце хьадда йола проект переговорий истола тІа улл — Женеве герз дІаданккхара комитете.

Советски кулгалхой хьалха а санна тешаш ба цитта йола решени машар чІоагІбара декхара эггара дикагІа йоагІаш а ерригача пачхалкхенаштен халкъаштен хьаштдолаш а хургхиларах.

Цунца цхьана цхьаккха шекъала вагІац Америка ВІашагІкхийттача Штаташа деча гІулакхашна хьежа хьахулаш дола хьал Советски Союзо кхетадергхиларахи ший кхерамале, ший доттагІийн союзникийн кхерамале лоряра диза дарг мел доаца гІулакхаш дергхиларахи.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

СОФИЯ. Дунен итташ долча мехкашка, царна Советски Союзе а, йоаташ я Д. Благоева цІерагІча Казанлыкски текстильни комбината марка. ХІара шера цо арахец 4.5 млн. метр хозен товши дола кІадаш. БархІлагІча пятилетка шерашка продукция дикка дукхагІа арахийца а ца Іеш, материальни расходаш кІезигъе а къахьегама — овсарле айе а оаш да тхо аьлар ТАСС корреспондентага комбината парткома секретара Янева Анастасияс. Цу гІулакха лаьрхІа цхьайолча низалашта реконструкци модернизаци ергья.

●

ПАРИЖ. Французски автомобильни промышленноста Іунша кризис ирлуш латт. Укхала кепа техача даннегІа дІадахача шера цу юкъа ехкаращца нийсдича мехка 11 процент автомобилаш кІезигагІа ехкай укх шера июле. Автомобилаш кІезигагІа хоатташ йоландаь фирмаша хьакхайкалаьд цхьан юкъа цхьайолча автозаводашка уж хьаелга соцаду аьнна.

●

БЕЙРУТ. Ливана оборона лакхерча совето соцам тІайийшаб мехка фена духьаларча оборона средстваш эргайоахаш тоае аьнна. «Ас-сафир» яхача газето белгалду, ПВО сеть хьакхолларо дІадехарга 2 млрд. доллараш совгІа ахча дІадохийтилга. Премьер-министра Ш. Ваззана газета тІа цох дийза аьлар, из ца дича балаш мохкий къулбехьара районаш Израиля дІалуацара кхерам массаза а тІалатташ боландаь.

●

САН-ФРАНЦИСКО. Диктаторски режимаш хьаллацара тІаерзаьча США политикана чІоагІа критика йир Коста-Рика къаман кортамукъала Парте лидера Луис Альберто Монхе. Цига къамьал деш цо аьлар Вашингтона соцае йоагІа диктатораш хьаллацара политика в царна герзаш телилга в.

«Латински Американа йоккхий топаш эшац. Тхона болх бе моттигаш эш», аьнна белгалдир коста-рикански деятела.

●

САН-ХОСЕ. Гондураса профсоюзни объединеней тІахьехамагІа мехкарча 60 эзар къахьегамхочо массане в юкъера забастовка йолаяьй. Цар дІадех «Тексако» яхача американски компанон мехкдаьтта чакхдоахача заводашта национализаци елга, къахьегама хьалаш тоаделра.

Болхлоша американски предпринимателаш бехке бу къиза эксплуатаци яра, довгора, искусственно маьхаш лакхдара. Из бахьан долаш мехка йокха хІамаш ealуш латт.

Забастовке дакъа лоацаш ба горнодобывающи, металлургически, кхачан, шекара промышленноста къахьегамхой, пачхахьалкхен предприятейн университетийн гІулакхера нах.

●

ДЕЛИ. Джамму Кашмирея штатий боьвонца тІахьожам лоаттабеча доазол дехьавала гІийрта пакистански агент Мохлин лаьцав Индейе кхерамален органеша, яхаш хоам бу «Нашнл геральд» яхача газето. Из бехке ву Индена духьала шпионаж лелаярагІа. Чухьожача хена цунгара хьадаьхад доазон юхерча Пунч яхача городе разведовательни хоамаш гулдеш из хилар бакъдеш дІа къайлагІара документаш.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ШОАЙ БЕХКТОКХАМ КХЕТАБЕШ

Укх тІеххьарча шерашка фонтанни скважинашкара доаккха мехкдаьтта геттаре кІезигдениача хьалашка ербригача «Малгобекнефть» НГДУ керттера цех а хиина дІаэттай вле йиш я скважинаш капитально а лаьтта кІалхара а товеш йола цех.

Цу цеха болх леррттІа вІаштІехьбаккхарах, къьнача скважинашкара ма могга дукхагІа мехкдаьтта даккхерах тийша да керттерча даьккъе МагІалбинерча беррига мехкдаьттахошта хьалхашка лаьтта декхараш толамца кхочашделга.

Вознесенскера Черекй-Балкхарой республике дІакхоачаш йолча майдашка яьржа яда ЦКПРС коллективо лелаеш йола 530 совгІа скважинаш.

Мишта доархІаю цеха коллектив шийна хьалхашка лаьттача бехктоккхамерча декхарех, малагІа гІулакхаш чакхдаха дева скважинаш товерий болх дІахо тоабара, къьнача скважинашкара доаккхача мехкдаьтта боарам лох ца балийтара — керттерча чулоацаме уж лелаш долаш чакхъьялар ЦКПРС цехови партийни организаце отчетно-хоржамий собрани.

Цеха партбюро секретара П. И. Пащенкос доклада тІа белгал ма даккхара, 105 процент кхоачашъьай скважинаш товераш ах шера план, толамца кхоачашдаьд цехо воркІ бетта балха декхараш а. А. А. Бакчевников мастер волча скважинаш лаьтта кІалхара товеш йолча бригада коллективо укх шера хьалхарча ялх бетта баьча балха итогех социалистически яхье шоллагІа моттиг яьккхай «Грознефть» объединене.

ЦхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шерара декхараш толамца кхочашдара тІехьа цехерча мехкдаьтталошти юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьаьбоагІа Х. Салатов, А. Немой, Н. Чаплыгин, И. Колосов, К. Солтукиев, И. Алероев, М. Раанатов, Х. Галаев, дукхаъ кхыбола скважинаш товераш.

Докладчика а собрание къамаьлаш даьча коммунисташа а дукхагІа уйла тІайохийташ дийцар кхоачаш ца дулуш дисарех, скважинаш товерий балха нийслуча кхоачамбоацарех, сихагІа уж дІалехара, КПСС XXVI съезда социмаша дІадеххача тайпара дехерча партийни организаце политически а организаторски а болх дІахо тоабара де дезарех.

— Дукха ха йисаяц Іа хьатІакхача, — аьлар скважинаш лаьтта кІалхара товеча балха воккхагІволча мастера И. А. Погорова. — Шийлача хана болх бира кийчъе езаш я подъемникаш, будкаш. Дукха болх ба из кийчо еш чакхбаккха безар. Эша хІамаш ца хилар бахьан долаш таххханаца дІадоладаьдац Іанга кийчо елга. Скважинаш тоерий керттера декхар ла цІаккха ца соцаш скважинаша болх бергболаш хьалххехьа царна эша кулг тохилга. ХІана из вай вІаштІехьа а далац. Дукхаъ скважинаш хул вай товерга хьежаш болх ца беш латташ. Эсала латт скважинаш тоераш болх бара эшача инструментаца, кхыча хІамашца ІалаштбеІга. Цу деша дукхагІа йоакхо аш хила еза цехера партийни бюро.

Цу тайпарча кхоачамбоацарашта а, иштта бригадашка, сменашка къахьегама дисциплина чІоагІъяра а хеталь дар скважинаш лаьтта кІалхара товеча операторашна И. Чаплыкина, М. Бурдукова, кхыбараша собрание даь къамаьлаш.

— Воай воаш де йиш йолаш дукха да балха эша инструмент ІалашйІеча — белгалдаьккхар оператора Н. В. Ерошникова. — ДІоягІаш, несосаш, кхыйола хІамаш еха ма схханге а тиша аьшк дІадалара план кхочашъяра дІаухийт вай. Царех дукхалрех юха тоа а яь, балха пийза эша йиш яр. Цу деша уйла е еза цеха кулгалхоше, партийни организаце, керда хержача партбюрос.

Цехерча партбюрос а «Малгобекнефть» НГДУ парткомо а беш бола политически-кхетама болх дукха тхо чулоацаш бац, — аьлар оператора А. Д. Немойс. — Укх шера цхьаммахь лекцииш хинаиц тхо долча. Мастеро наггахьа деша керда газет ца лаьрхІача, кхы цхьаккха тайпара кхетама болх бац тхона бІаргагуш. Цу деша цІенхаштта уйла е а къахьегамхошта политически кхетам балара болх хІара сагага дІакхоачаргболаш гІулакх вІаштІехьдаккха а декхар да цеха партийни бюро.

— Массе а хана дукха къона болхлой хул вай цехе, — белгалдаьккхар бурув тохачо А. С. Калашникова из кхетош а да. Къона а нида болаш а болча наха яра булургбоацаш вишкъала болх ба скважинаш тоелга. Цхьабакъда, цехе ледара лел кагирхой балла говзал лахкъелга, уж шоай моттигашка дІачІоагІбелга. Къоначна болхлошна професси карерзаяра леррттІа новкъостал ца дар бахьан долаш уж дІаухаш йола моттигаш кІезига яц вай цехе. Белгала тоабе беза вай коллективе хьехамчий болх.

Докладчика, собрание къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаьккхача кхоачамбоацарашта юкъе дар скважинаш тоаяра балха дикал лоха хилар, цкъа тоаль скважинаша хаиал хьалха юха тоае езаш моттигаш хилар, цехерча хьалхьа тІахьожама группа шийй болх эсала белга, социалистически яхьа ятогаш яра гІулакх доагІача тайпара дина вІаштІехьа ца даьккхалга, скважинаш тоераш балха дІа а юха цІаккхулара гІулакх тоаде дезалга.

Собрание тІайийцача соцам тІа белгалдаьккхад цехови партийни организаце а цо кулгалдеча цеха а балхаца дола кхоачамбоацараш дІадахаран партийни, организаторски а политически а болх дІахо белгала тоабараи де дезараш.

Собрание балха дакъа а лаьцар къамаьл а дир «Малгобекнефть» НГДУ начальника Н. А. Орехова.

Собрание хержар керда партийни бюро. Цун хьалхарча заседание юха а партбюро секретарала хержар П. И. Пащенко.

А. БАСИЕВ.

ХАТТАРАШ ЖОП ЦА ЛУШ ДИСАР

Сунженски района Кирови цІерагІча колхозе 4 августе цехови организацей кхоъ отчетно-хоржамий партсобрани е лаьрхІар. Механизаторий, хьайбаш леладерий, управлене аппарата шера баь партийни болх дувца безаш бар цу цхьан дийнахьа.

Цу гІулакха чІоагІа раьза воацаш хилар колхоза председатель А. М. Рвач. Цун безам бар хІара цеховой партийни организаце дувцачуга ладувгІа. ХІьта уж массаяр а цхьана чакхйоахаш хилча вІаштІехьдала йиш йолаш дацар из.

Цхьабакъда, этта гІулакх ерригача собранешка председатель хила вІаштІехьдаргдолаш дар. Йиллача хана механически мастерске гулвенна кхо саг вар: цеховой партор ганизаце секретарь Л. Ф. Муханова, парте райкома промышленно - транспорт и и отдела заведующи В. П. Кардаильский, укх дешай автор. Цхьа ха яьннача гІолла кхы а воркІ коммунист вера. хІаьта собрание веррига хила везаш хиннар 15 саг вар.

Мастерской коа гуча а ваьнна, дукха болх ба са аьнна дІавахар механизаторий бригадир М. М. Верещагин. Иштта дукха гІулакх долаш хилар партбюро член В. М. Ерошев а. Цхьа сахьат совгІа ха яьккхар вожаш бахкарга хьежаш, цхьабакъда, кхы саг-м веизар. Собрани вокх дийнахьа Іуйрийна 7 сахьат доаллаш ергьа, аьнна тІехьаьккхар. Иштта Іурра собрани яра бахьан дар наряде баьхка коммунисташ совцабара дукха, царна юкъе ахаш кулгалхой бар. ВоркІ сахьат даьлча собрани дІайолалулга цхьаккха а дича а вІаштІехьдаргдолаш дацар, хІана аьлча кулгалхой балха нах дІаоттабе безаш бар.

Собрани юха а тІехьаьккхар, цу дийнахьа шийтта сахьат даьлча е лаьрхІар, из. КхоалагІа йиллача хана хала а этта а 10 коммунист вІашагІкхийттар. Отчетно - хоржамий собрани яра эшаш болча коммунистех кхоалагІа дакъа дене а, собрани чакхъякхе лаьрхІар. Цхьабакъда, цу дийнахьа а хилазар собрани.

Парторганизаце секретарь Муханова Любовь Федоровна хьалха собрани е вІашагІкхийттача хана летгъаш яр ше болх бу дукха ха а яц, доклад мишта оттае еза а хац, яхаш. Цо йоахар доклад оттае новкъостал дийхадар ва парткома секретарага В. Н. Денисовгара, цхьабакъди, цу гІулакха на дукха сагота а хилазар. Кхыметтел Мухановас яздиър фуа ха ІотІахьажа а тиганзар цо.

Аз йийшар доклад. Кулгала язьаьча хьалхарча шин оагІон тІа корта болаш хІама дацар. Вокх шин оагІон тІа парторганизаце чубоагІа коммунисташ бувцар, динагІволча шин комбайнерах лаьца массеж дош дар. Шема дарра аьлча, парторганизаце секретара отчетни доклад кийчъьай ала йиш яцар. Іо а хайна, из юха керда Іоязъе езаш яр.

Доклад язъе новкъостал де веллар райкома вижал В. П. Кардаильский. Цо дІахьийхар малагІа дешаш да отчетни доклада тІа белгалдаха деараш. Доклада тезисаш оттайир. ХІаьта а, шоллагІча дийнахьа тхо юхавІашагІкхийттача гучадаьлар коммунисташа, шера баь болх бувца безам болаш саг ца хиннилга. Доклад ше хиннача тайпара яр. Цу тІара критика цхьаьна сага новкъа йолаш яцар, хІана аьлча бехке барий цІи яьккхацар. Доклада тІара хапар коммунисташ партийни декхараш долаш хинаб е доапаш хинаб, цар уж мишта кхоачашдаьд. Агитатораша, политинформатораша болх тесса бктабар, цар фу ду хьожаш саг вацар яхаш дувц, хІаьта бехке малув ховш вац.

Ховш ма хиллара, цу тайпара йолча доклада тІехьа критика а йолаш, къамаьл хилац собрание. Мастерской заведующи волча Н. Г. Колейтован склада заведующи волча Г. П. Целуйковаси дийцар ца лаьрхІача, коммунисташа баьча балхах лавцвне а дош алапзар. Кхыметтел парткома секретарь а нист хилаьзар цох лаьца. Даьр, диноа дисар дувцаш, ледарло лелаечарех бехк боаккхаш чакхъялаикар отчетно - хоржамий собрани.

Ала йиш яц отчет еча юкъагІа коммунисташа болх баьбац, аьнна. Парте членаш барех хьинаре къахьегаш дукха ба. Шоашкара масал а гойташ болх баьб коммунисташа комбайнераша В. М. Кушева, В. Д. Каткова. Иштта хьинаре къахьегаш бола коммунисташ ба кулгалхошта, механизатораша, колхозхошта юкъе а. Уж ховстабе мегаргболаш хьинаре парте членаш ба. Баркал царна! ХІаьта доклада тІа царна кара гІдаьннар дувцацар, цар опыт шерра дІайоаржабра фу даьд хацар.

Собрани хиннача механически мастерской Цечча уто лоне пенаца хьалъуллача газета бІарг тІаэттар са. Цу тІа е номер а яцар, е на ара маца хийцад ха йиш а яцар. Цо ховш даь хІама дацар из. Іодийшача цхьан статья тІара гучадаьлар пенгазет КПСС XXVI съезда ваккьаболхаш аракийца долга. ХІаьта, из арахецилга тІадилла коммунист ва парторганизаце. Малав из? Шийна тІадилла декхар кхоачаш хІана дац цо? Из ховш дац. Иштта, собрание жоп ца луш дукхха а хаттараш дисар. Агитатораша, политинформатораша беча балхага хІана хьажац, социалистически яхье котало яьккхараш, эсала болх бераш малаш ба, коммунисташа лерттІа дешилга вІаштІехьа хІана даьккхадац, парторганизаце мутІараш дегІа хІана ахац? Уж а кхыдола а хаттараш жоп ца луш дисар.

Лоацца аьлча, партийни болх тесса хІана битаб, аьнна цхьа хаттар де мегарда колхоза парткома секретарага В. И. Денисовга.

А. ЗИМАРИН.

КХОАНА—СССР ФЕГАРЧА ФЛОТА ДИ

Ленина орден лелаю Московски военни округ. Революцена кагагІдьннар лорадаре вІашагІделлача советски фегарча флото хьабехар сийлахь а турпала а ниий ба. Вай авиаце иза, советски летчикий денал, уж Дайхе дукха езаш хилар къьастта чІоагІа гучадаьлар Сийлахь-боккхача Даймехка тІема шерашка. ТІем тІа денале гІулакхаш карагІдаларах орденаши медалаши еннай 200 эзар совгІа болча летчикашта, 2420 саг Советски Союза Турпала цІи енна ва, 65 сага из цІи шозза еннай. А. И. Покрышкинан И. Н. Кожедубан из доккха совгІат кхозза деннад.

Вай хана тІема авиатораш Герзашцарча Низий беррига бІухойца цхьан мугІаре а болаш вай Даьхен машари ххерамйлех лораеш лате. Дика ниийбаь бола уж масса хана кийча ба шоай патриотически интернациональний декхар кхоачашде.

ЦІейна — СССР Фегарча Флота Денна тІемен политически кийчон кердача толамаща наньабаьккхаб ВВС бІухой.

СУРТАШ ТІА: 1. аьрдехьара аьттехьа — тІема летчикаш капитан Высоцкий Василий, воккхагІвола лейтенант Константинов Александр, майор Жада Василий, лейтенант Егоров Сергей, лейтенант Свиридов Павел.

2. Самолеташ лелаш я.

Н. АКИМОВЕН
В. КУЗЬМИНЕН суртащ.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ СИГАЛЕ ЛОРАЕРАШ

АПН корреспондента Федосеева Степана ТІема-Фегарча Низий Главнокомандующе заместителя Решетникова Василе еипа интервью.

— Авиаторий традиционни цІей — СССР Фегарча Флоте Ди — укх шера нийсленвад фашистски Германена дукхалара Сийлахь-боккха Даймехка тІом болабенна [redacted] шу дизасоа. Іе дувцар довра сона: тІом болабенна юххьера ха мишта хилар авиатораште? МалагІа доархІамболаш хилар ВВС агрессорал котдоалача?

— 1941 шера ахкарча бетташка къина а цІий Іодохийташ а тІемаш хилар лаьтта, сигала, форда тІа геттара йоккхача фронте — [redacted] цева фордагара Іаьркача форлага кхаччалца. «Сега тІоа» саина тІом сиха чакхбаккха а лерхІаш, германски командоване СССР дукхьал оттадир геттара дукха эсхаен техникен, царна пхьана 5 эзар самолет а. ЦІаьхха тІом хьоабар терхаме а ийна, немецки авиаце бІьара дукха самолеташ тІаяххийтар советски ВВС аэродромашта. Деррнгача дуненна хоаш цІогІа хьехкар Геббельса эрсий авиаци хІалаи яьй, яхаш. ХІаьта из моастагІчоа дукхьал этта литтаи яр. Гитлеровски авиацера беттал кІвангаргІа йолча хана — 22 июнера 19 июлага кхаччалца йолча хана тІера яьлар 1300 самолет. 1941 шера 8 августа советски еза-йоккхийча бомбардировщиккий группо Берлина бомбаш йийттар. ХІама ца эппаш бетта йолча хана бомбаш йийттар фашистски Германе столицана. 1942 шера август бетта со хилар фашистски рейха бІи боаллача бомбаш еттача юкъе дакъа лоацаш.

Беш-беш низ лахх а беш, сигален лаьттеи фашистски авиацена меттахьа хІама еташ, советски ВВС-а тІехьтІехьа эшабора моастагІчуи низ, цІаьхха тІом болабаратІа тІеххиина низ. Ши шу даьначул тІехьагІа вай авиаци сигала беча тІема тІехъьялар, хьалькхар хьалхагІа оперативни, цул тІехьагІа стратегически кхинатива. Курске тІом кхиначул теІхьагІа (1943 шера ахка) тІом йистебаллалца сигала стратегически тІехбола ния тешшаме советски авиацега бар. Агрессор вохавеш СССР Герзашцарча Низий юкъарча гІулакхий доархІаме дакъа хийир ВВС баь тІом.

Дунен шоллагІча тІем тІа фашистски Германе 100 эзар совгІа самолет тІераьлар, царех дишъ даьхьах кхо дакъа советско-германски фронте йохайир. Цу хана гитлеровски Малхбузен Европе йохаль самолеташ 8 эзар хилар. Средиземноморски театре — 9 эзар гаргга, Балканашка — 7,5 эзар.

— Мишта карагІдьннад цІаьхха тІом болабаьча эттара халагІча хьалашка, агрессор дукхлаген диклаген дилача тІема низа тІехволча хана цунгара сигала инициатива хьаккха а фашистски люфтваффе эшаеш меттахьа хІама тоха а?

— Шоай лоархІамбола гІулакх дир социализм тІехьхилар советски экономика тІера хьайоагІача къьастта йолча объективни фактораша. Коммунистически партен Советски правительстваси мехка оборона йоахо а еш, тІом хилалерча хьалхарча шерашка Геозашцара Низаш, царна ВВС а чІоагІдара, технически кхы а ІалашдаралгІулакхаш дир. ТІема хьалашка партен правительстваси, социалистически строй тІеххилара кийса пайда а эцаш, мехках цаІ йола тІема лагерь йир, котало яккхара долла хІама дир.

1939 — 1940 шерашка отта а нь, хьае йолайир керда истребителаш, бомбардировщикаш, штурмовикаш. Цу самолетех дукхагІьяраш цхьа долча хьокхамий хьакъехьа уж саина йолча фашистски Германе самолетел тІехьар. ХІаьта ИЛ-2 яха штурмовик шийца нийсъа цхы йовцаш дина яр. Бакъда, авиаци тІема кердача техникаца кхы а Іалашъе кхензар вай тІом болалуча юхье. Из кхоачашдар тІом болабеннача халача хьалашка. 1941 шу чакхдовлаш, дукха йола предприятеш мехка малхбоалехьа дІайихьачул тІехьагІа дукхагІа сиха хьае йолайир тІема самолеташ. ЕррагІаш а тІема хана арахийцир 54 эзар истребитель, 35 эзар совгІа штурмовик, 16 эзар гаргга фронтовой тальна йолхен штурмовикаш. Цунца дІадаьккхар авиаце хьакъехьа гитлеровцаш тІеххилар. Из да цхьа-дале.

ШоллагІ-дале, советски ВВС толам баьккха лоархІаме фактор яр авиационни кадраш кийчъяра маьхара система. ТІом болабеннача хьалхарча цхьан шеран ах шеран кийчвир 90 эзар саг летчикаши технически болхлойи. Цо йиш хилийтар 1942 шера гуракьа деиз 1944 шу чакхдаллаца йолча хана 30 авиационни корпус кийчъе уж кердача самолеташца Іалашъе. Низ болча авиационни кхоачамаша йиш хилийтар авиацега шерра маневр е а советско-германски фронта керттерча лостамашка авиаце йоккхий группировкаш хьае а.

КхоалагІ-дале, тІом бара опыта кІийлен тІа эргаьккха тоайора ВВС организационни структура. авиаци тІом беча юкъейоалара керда формаши методаши дегІайоагІар. Керттера дар сигала беча тІем тІа хьалдача методашка денал долешагІа хилари авиационни тІатаІара форме моастагІчун лаьттарча эскарашта дукхча вІашагІтехача самолеташца тІом бе лоладалари.

ДиъаллагІа-дале, фашистски захватчикашца доаттабеча къовсаме советски авиатораш, эскареи флотен беррига бІухой а саина, денали къонахчали долаш а майра а хилар. Уж майра латар фашистий шовел бокхагІа болча низаца. ТІема кхоачамаш кхоачаделча самолет тІатохар. ТІом болабеннача хьалхарча деношка самолет фашистий самолета тІатехар ялх летчико. ХІаьта еррига а сигала самолет тІатехар 500 совгІа. ХІаьта иштта шоаллагІа самолет тІатехар 17-зза, летчика Хлобыстова — кхозза, Ковзана — диазза. Шоай са ца кхолеш, сигал тІом беча дуккхача бІухоша шоай йоагІаш е йохаль самолеташ тІайийттар моастагІчун эскар гулленначеи техникен. Иштта моттиг хиннай 350 совгІа. Масала, говза, къонахчал долаш. майра тІом беш советски летчикаша шоай низ, шоай са кходацар котало яккхара.

Са дагадохийта безам ба советски авиаторашца цхьана гитлеровски захватчикашта дукхал тІом беш хилар «Нормандия-Цеман» яхача полкі французски летчикаш, шоай лоІамс Польша, Чехословакие летчикаш, мукъаьккхачул тІехьагІа Румынен Болгарен летчикаш а. Вайна диц а деннадац, боккха мах а бу цар даьча денал долча гІулакхий.

— Фу даьд Іилма-техническиеи революце хІанзара авиационни техникен тІема кхоачамаши дегІвдоалалара?

— Историе хьахьокх тІема гІулакха тІехь хула дукхален дикален хувцамаш эггара хьалха мехка Іилма-технически прогрессан экономически торонийи кІийлен тІа хулаш хилар.

Нигахьа саина ТІема-Фегарча Низех аьлча, из эггара дукхагІа холуш да, цкъа-дале, авиационни техникен тІема кхоачамаши дегІаларца, шоллагІ-дале, авиаце лични составен цун тІема къахьегама оамал хувцалларен, кхоалагІ-дале, дІахо а организационни структура, ВВС тІом бара способаши формаши эргаьха тоаярца.

Советски ТІема-Фегарча Низий тІом бара чІоагІало я оавал массагІа йола ракетоносецаш бокхха бомба мухь баьха а гаьина лела а могаш йола бомбардировщикаши йолаш дола доакъош. Царна могаргда моастагІчун объекташ йохае, цун сигала дукхал оттара оборона средстваша тІом беча зоне а ца кхочаш. Авиацена могаргда лаьттара эскари флоти лораеча дукхха декхараш кхоачашде а. ТІехь-тІехьа дукхагІа лоархІамболаш я тІема вертолеташ. Цар хьаллоц лаьттара эскар тІом беча хана тІатеІача а обороне а. Дукхаъ мухь тІаботта йиш йолча самолетий тІема транспортни авиаце доакъош тІема гІулакхаш дара юкъедоаларо йиш хулийтаргья лаьттара эскар цхьан моттигера вокх моттиге дІадига.

Сигала котало яккхар вІашагІлаттача оагІоний техника тІема гІулакхех тийша Іац. Из дуккхача даькъе из техника лелаеча нахах тийша а да. Советски ВВС-ага я доккхий морально-политически гІулакхаш доахка дика кийчъа кадраш. Царна хов, шоай даьштен даь даьштен санна, шоай Даьхе, советски халкъ малоагтІара лораде. Варшавски Договора кхыча мехкий бІухоцца цхьана советски авиатораш кийча ба шоай патриотически интернациональни декхар сийленца кхоачашде, социализмана исторически карагІдьнна раш моллагІча бесса тІакховдара тешаме лораде.

(АПН).

Ачхой - Мартанерча птицефабрике къахьегаш я Бибулатова Зайнап. 4200 боабишка доал ду цу хьинар долча болхлочо. Ах шера плане хІара боабишка тІехьа 89 фуъ гулле дезача 120 фуъ гулдаьд Бибулатовас.

СУРТА ТІА: З. Бибулатова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

«СЕЛЬХОЗХИМЕ» ОБЪЕДИНЕНЕ УДОБРЕНЕШ ДІАКХАХЬАЦ

Тха Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза лаьтта леладераша КПСС XXVI съезда исторически решениш вахаре толаме кхоачашъяра хьинар айденна къахьег цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера. Йистедаьннад тхо ка бола ялат чуийца. ГІаллугаш за хьокхамаш. Эггара хьалха 2772 гектарах хІаране тІара 24 центнер ялат даьккІад, планах даккха дезар 18,4 центнери тІаийцача декхарех — 22,3 центнери долаш.

Хьувкъам дика хургболаш я хьажкІаш, генараш, шекара свеклаш. Тешшаме да цу культураша планал дикка дукхагІа хьувкъам дургхилар. Дукха ха йисаяц уж чуэца йолаг.

Ховш ба тха совхоза кхаш леладераш ялат чуийца даьннадале а цхьа сахьат хилла йола ха йоайича керда хьувкъам хьалхехбара шоаш доккха зе делга. Из кхета а деш тІатеІІа баллаш дІадолладаьд оаха тхой ялат чуийца даьнача кхашка.

Таханарча дийнахьа дерригачухош мукъадьхад тІера ча дІа а даьккха. ЦаІх ахь эзар гектара тІа кІаноле дискашца лущени яьй, хІаьта из болх кхы тІа беш а ба.

Хьанъоастадаьд тІадоагІача шера хьажкІаш, шекара свеклаш, кхы йола культураш тІахургйола лаьтташ. ХІана лущени чакхъяьнача кхашка, цу тІа дІаювргйолча культураша дІа ма еххара, минеральни удобренеш а туе саш цул тІехьагІа лаьтташ аха тракторашта тІайоах.

Минеральни удобренеш товзача хІара дийнахьа 130—140 процент балха нормаш кхоачаш а еш хьинар ца кходеш къахьег трактористаша Яндиев Султава, Точиев Савурбика, Мерешков Мусас, кхыбараша.

Лаьтта оахаш боахкача механизатораша юкъе эггара овсарле даккагІа йолаш болх бу Гараноев Махьмада, Хучиев Заьлмаха. Гелисханов Руслана, Оздоев Заьлмаха. Царех хІаране дийнахьа аха дезар 8,4 гектар долаш К-700 яхача трактораша 13—14 гектар лаьтта оах.

Механизаторашна дика къахьегара мел эша хьалаш вІаштІехьдаьхад.

ТІатеІІа дІадуэргдоза фу кийчдеш а доахя тхо. Оаха нийчду республика кхыча боахамашта а. ХІаьта дерригача тха кийчде дезар 3139 тони да. ХІанзле стандартах а долаш цхьоалагІча классах дар кийчдаьх 1340 тони. Е бутт чакхбалалехьа кийчдаь йистедоаккхаргда юхе дисар а.

ТІадоагІача шера хувкъам кхебара деча балхашта юкъе кхоачамбоацараш я да. Укх деношка оаха геттара кІезига дІанхухь кхашка органически удобрени. Тракторашта кІезига хиларах тхой везаш из болх дІабохьалац тхога. Районера «Сельхозхимия» яха объединени тхона эшаш дола новкъостал деш яц. Дуккхъа кхашка дІаювча культурай хьувкъам алсамбаккхара из вІашагІъелла иле а дукхаза оаха дехардарах цо тхона деш хІама даи.

М. ЧУМАКОВ.
Назрановски района «40 лет Октября» совхоза керттера агроном.

ЧЕРКАСЦИЙ БОЛАМА—ШЕРРА НИКЪ

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ АЛСАМЙОАХ

Дикъ-лхи шу хьалха тетта ра во вӀаштӀехьдаьккха дар Сунженски района «Ленина» цӀерагӀча колхозе хьайбаш леладелга. ЦӀех па еш дукхагӀйолча хана бӀехе латташ хулар доахан чулетта помещенеш, рационага хьежа кхабацар доахай, кӀезига йоакхо йора кулгалхоша хьайбаш леладерий болх вӀаштӀехьбаккхара, балхацара цар моральни материальни безам совбаккхара. Цудухьа кӀезига яр доахана лу шура, цунца цхьана лоха дар хьайбаш леладерий алапеш. Из бахьан долаш ферме венача кердача саго дукха болх бацар цига. Сиха дӀавоалар.

Дукха кхоачамбоацараш дар дӀадаха дезаш. Цхьабакъда, халонех ца кхераш, хьинаре болх беш хӀинале дукха даьд цар колхозе хьайбаш леладелга вӀаштӀехьдаккхара. Цунна тешал ду толамаша а. № 1 йолча шурий - товарни фермера хьайбаш леладераш ворхӀ бетта планах паччахьалкхенга 4440 центнер шура йохка езаш бар, цар ехкар 4796 центнер. 240 Ӏаса кхеде дезаш бар уж, хӀаьта цар 279 Ӏаса кхедаьд.

Колхоза керттера зоотехник Асаев Къоасам № 1 йолча шурий-товарни ферме дукхалкхийттар тхоа. Ферме доакъар кийчдеча вар из.

— Мишта карагӀдаьлар шоана хьайбай продукци алсамъяккха, кхоачамбоацараш дӀадаха, мишта хьалхьаьцаб шаш черкасций болам? — аьнна хаьттача цо йоах:

— Тайп-тайпарен кхоачамболаши доакъар ца хилча хьайбаш дебаделга, шура, дулх дукхагӀа доаккхилга вӀаштӀехьдаргдоацилга кхета а деш, эггара хьалха доакъара база чӀоагӀъе лаьрхӀар оаха, — йоах Асаева. — Укх шера тхо Ӏалашъе езаш дар 8700 тонн силос, 2100 ча, йол — 700, сенаж — 1100, баьца хьоар — 140. 5 август хьатӀанхоачаш тхо Ӏалашъяь даьннад 2000 тонн силос, 2140 ча, йол, — 90, сенаж, — 800. ДӀоакъара лаьрхӀа оаха дӀайийнаар 1382 гектара тӀа рапси, люцерни, кхы тайп-тайпара культураш. Цар торо хулийт доакъар Ӏалашде. Пайда еш колхоза культурни даьгӀенех а. ХӀаьта ма дарра аьлча аьхки шура алсамъяккха йиш хулийтача керттерча торонех цаӀ — культурни даьгӀенаш я. Цудухьа даьгӀенашта лерттӀа Ӏунал ду хӀана.

Вакълув зоотехник. ДӀадахача шерашка наггахьа мара буц бӀарга ца гуш йоархӀаш тӀаьнна латтар культурни даьгӀенаш. ХӀана кхы сурт да. Листа тӀаьнна, дикка лакхъенна, баьде баьццара бос болаш латт люцерни, судани.

Шура дукхагӀа яккхара чӀоагӀа йоакхо ю фермай болхлоша. Доаркаша дика Ӏунал ду доахана, хӀара Ӏатта оамалаш теркал а еш. № 1 йолча шурий - товарни ферме да 1300 бежан, царех 550 — бетташ бола етт. ХӀара кхоабача Ӏаттагара укхаза йоакх дийнахьа 6 килограмм совгӀа шура. ДӀадахача шерашца кийсейча из 1,2 килограмм дукхагӀа я.

Укхаза хьалхе лелаеш хьайоагӀа Гуцнева Забо. Планах шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 1800 килограмм шура яккха езача ворхӀ бетта 1590 килограмм шура яьккхай цо.

Дика къахьегаш хьайоагӀа коммунист, юрта Совета халкъа депутат Алдамова Алпату а. 1460 килограмм шура яьккхай ворхӀ бетта цо шера планагӀа 1800 килограмм йолаш. Царна дукха тӀехьа ца юсаш къахьегаш хьайоагӀа Бисиева Яха а, 1400 килограмм-гарга шура яккхай цо цу юкъа.

Ферме пайда эц хьалхалаттарий опытах, массане вӀаши новкъостал ду. Шоайла яхье яьнна къахьегаш я 30 доярка. Цу яхье хьехул цар толамаш.

Социалистически яхь шерагӀа йоаржаяра тӀаберзаба боахка болх бу доярка Алдамовас, ферма заведующе Бахарчиева Сайд-Селима, зоотехника Дышниев Юсапа. Цар арахец «Къахьегама листокаш», «Молнеш». Цар тӀа дувц хьалхле лелаеча доярках, царца нийсле яхаш тӀахьсхам бу кхычарга.

ЦӀеча уголоке я телевизор, приемник, шахматаш, керда газеташ, журналаш. Пенах хьалтеха доакх колхоза а, района а, ферма а социалистически денкараш, ценагӀа хьалъул фермана сиве харара наре тела ЦӀе байрахх. Йолаш я хьайбаш кхабера рацион, денна распорядок, хьокхама улг.

— Черкасций болам хьаллацара фу деш да шо? — хетт аз керттерча зоотехникага.

— Цар болам хьаллацара доаркаща къамалаш хинад тха, — йоах цо, — цхьабакъда хӀара кхоабача Ӏаттагара 16 килограмм шура яккха хала да, хӀана аьлча тха дукхагӀа дола доахан къаьна да — 30 процентага дӀакхоачаш. Цу гӀулакха кастта 200 дикача фух дола шинар Ставрополера доаладе лаьрхӀад оаха. Къаьна я тха еррига фермаш, кастта йох механизмаш, механически деттац доахан я. Цудухьа дукха да шурех дӀадодар а. Болх беш яц АВМ яха установка. Уж кхоачамбоацараш сиха дӀа а даьха тоабергба оаха тхой болх.

Теша лоа цар шоаш аьнар кхоачашдерхиларах.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Шалински района «Московский» совхоза шурий-товарни ферма коллективо дӀадалача шера боакха толам баьккхар хӀара цоаш кхоабача Ӏаттагара 4100 килограмм шура а яьккхе. Цу коллективна кулгалдеш ва йокха балха опыт а йолаш ва дика вӀаштӀехьбакха хоаш вола Умаров Ала.

КПСС XXVI съезда исторически решенеша хьинар айдаь къахьегаш боахкача совхоза хьайбаш леладераша дош деннад цхьайтталагӀча пятилетка хьалхарча шера юкъера лаьрхӀача хӀара шоаш Ӏунал деча Ӏаттагара 4500 килограмм шура яккха аьнна. ХӀаьта бокъонца гоазанчаш болча доаркаша Гайсумова Яхаси Бачаева Алетен дехкар тӀанйицед 5 эзар килограмм шура йоакхаргболаш.

Уж денкараш толаме кхоачашдара хьинаре къахьег хьайбаш леладераша. Скотникаша Хасиев Дауда, Тазуркаев Велиюлла, Гайсумов Салмана дика Ӏунал ду хьайбашта, пахадлаш лоаттаду хьаьна моша доакъари концентрати.

Ништта ма доагӀара дика Ӏунал цар дарах хӀара дийнахьа тӀеттталу хьайбашкара хьайоакха шура. Дийнахьен буси хӀара Ӏаттагара 10 килограммал дукхагӀа шура йоаккха ферме. ХӀаьта шоай балха говзанчаш хилар хьахьекдача Гайсумова Яхас, Бачаева Алета, Тазуркаева Асмаа хӀара Ӏаттагара цхьацца пунт шура йоакха.

ГӀулакхаца мара дош чӀоагӀа хилац. Из дика кхетадеш ба совхоза хьайбаш леладераш. Укх шера дӀабахача ворхӀ бетта хӀара Ӏаттагара юкъера лаьрхӀача 2733 килограмм шура яьккхай совхоза доаркаша. Цо торо хилийтар шера планах 1500 центнер паччахьалкхенна яла йоагӀаш хӀанале 1613 килограмм дикал дикха йола шура дӀаяла.

Доаркашта юкъе хьалхле йоахаш хьайоагӀа Гайсумова Яха. Шера план 2650 йолаш ворхӀ бетта хӀара ше беттача Ӏаттагара 3085 килограмм шура яьккхай цо, хӀаьта цуна социалистически яхь леладеча Бачаева Алета — 2983 килограмм. Царна нийсбала гӀерташ къахьег Тазуркаева Асмаа, Обиденко Нинас, Хасаева Асета, кхыбараша. Цар а дикка тӀехкхоачашъяьй шоай шера планаш.

Сайрийна доахан дийтта бала боахкар доаркаш ферма бригадира А. Абубакарова цӀеча уголоке хьагулле аьнна парга дехар даьча хана. Шоай болх чаьх а баьккха телевизорга хьажа Ӏохайшар цаӀаш, шоллагӀбараш — газеташи журналаши деша. Цу ханна хьалха дӀабахача бетта хтоагаш йийцар бригадира. Массане а тӀоараш а тохаш хьалхле кьккхача Гайсумова Яхийна карара кара тела цӀе вымпели ахчан премии дӀалу.

— Баркал шоана, — оал цӀийенача Яхас. — ДӀахо йодача хана кхы а дикагӀа къахьегаргда аз.

Дика къахьегаш йола шоай хьамсара болхлю лаькъала йийцар гулбеннараша. Цигтвча шуи сийна арахийцар «молния» а.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

БОЛХ ТОАБАЬБ

Черкасций болам хьал а лаьца тха «Советски Россия» колхозе хьайбаш леладераша еррига шоай торонаш оарцагӀъяьккхай шурех дулхи дукхагӀа даккхара. Солла дукха ха яц тха колхоза ферма Грозненски районе эггара тӀехьаюсарех лерхӀаш хинна. ХӀана цхьа тайпара лел гӀулакхаш. Укх шера ворхӀ бетта планах йохка езар 680 тонн йолаш паччахьалкхенга ехкай 685 тонн шура. Из соахна цу юкъа ехачул дукха дукхагӀа я.

Шоаш даьхача толамех къочаи а хинна Ӏе дага болаш бац тха хьайбаш леладераш. Керда торонаш а лехаш къахьегарах тӀа-тӀа шура алсамйоах доаркаша. ХӀара Ӏаттагара дийнахьен буси йоаккхар 8—9 килограммага дӀакхоач. Из йо хьокхам бац. ХӀаьта кхы тӀа дукхагӀа из яккха йиш йолаш а ба уж. Холахете а, доаркашта юкъе хӀана а тӀехьа ба шоай планаш кхоачаш а ца еш тӀехьабусараш. Цар шоай болх лерттӀа вӀаштӀехьбаьккхача дикка дикагӀа хургда ферма коллектива хьокхамаш. БелгалдаьккхадоагӀа дукхача доаркаша, скотникаша хьинар ца кходеши овсарле лакха йолаш къахьегаш хилар. Черкасций болам къобалбеш хьал а лаьца шоашта доккхий денкараш тӀайийнад цар. Хьокхамаш дикагӀа долаш къахьег массехаза «Социалистически яхье котъяьнар» яха знакаш яьхача Эльмурзаева Умакульсума. Укх шера ворхӀ бетта хӀара ше беттача Ӏаттагара 2035 килограмм шура яьккхай цо. Цул дукха тӀехьа ца бусаш дика хьокхамаш гойташ къахьег Занаева Сацита, Жабаева Тауса. Хьалхарчо 2000 килограмм лаьккхай, шоллагӀчо — 1953. Шоаш тӀайицача денкарел совгӀа хӀара беттача Ӏаттагара 200—300 килограмм шура яьккхай цу юкъа Умиеви Асета, Солтериева Лизас, Берсанукаеви Тумишас кхыбараша.

Детташ дола доахан дийнахьа даьгӀенашка дижаш хул, хӀаьта сайрийна царна тел комбайнашта кӀалхара хьайоагӀача беса моша хьаьна силос. Из берригa болх дика вӀаштӀехьбаьккхаб колхоза керттерча зоотехника Миназаев Султана, шурий-товарни ферма бригадира Чякаев Джамли.

Тешшаме да тӀа-тӀа хьайбашкара хьайоакха продукци дукхагӀа а хулийташ колхоза ферма коллективо укх шера тӀайийца денкараш толаме кхоачашдергхилар.

Р. ХАМИРЗОЕВ,
Грозненски района «Советская Россия» колхоза парткома секретарь.

МАШИНАШТА ЛЕРТТӀА ДОАЛ ДУ

Сунженски района «Заветы Ильича» колхоза мухь ихуьа 12 машин я. Уж къаьна я, тайп-тайпарча ремонташка а хиннай. Ништта дале а болх беш я. Колхоза кулгалхой кхыча боахамашка а ухаш дехар де лезаш хилац, моахьаш дӀа-са кхахьа машинаш я тхона, яхаш. Эггара чӀоагӀагӀа доакъар кийчдечен ца бола ялат чуэцачен саготача деношка шоай ираца деррига балдаш чакхдоах цар. Колхоза гаража заведующе Булгучев Махьмада Башира дика вӀаштӀехьбаьккхаб шоферийи слесарийи къахьегам. ХӀара дийнахьа царех итт машин араювл колхоза моахьаш кхахьа, пхьацдадола ди доагӀа цхьанкха машин мастерской йоацаш а.

Гаража заведующе йоах машинаш дика леларгӀолча тайпара тоаю слесараша М. Галаевен Г. Булгучевен. Галаев мотораши ходовой частех йоахна оатхалаши тоаеш ва. ХӀаьта Булгучев машинахи механизмехи дика кхеташ говзанча ва. Цо тоаю электрооборудовани, токарни сверлильни станокашца хьаю моллагӀа эшаш йола оатхал, низ дӀакхоач машинаш йоахна чоалхане оатхалаш тоае а.

Шофераша дика доал ду шоашка дӀаеннача машинашта. Ха хьатӀа массаза кхача профилактически ремонт ю, хувца еза оатхалаш хувц. Цар ништта дог лазаш куле тохарах дика хьокхамаш гойташ къа а хьег. Шофераша юкъе эггара овсарле лакхагӀа йолаш шиӣ машинаца моахьаш дӀа-са кхухь М. Белхароева.

А. ЗИМИН.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

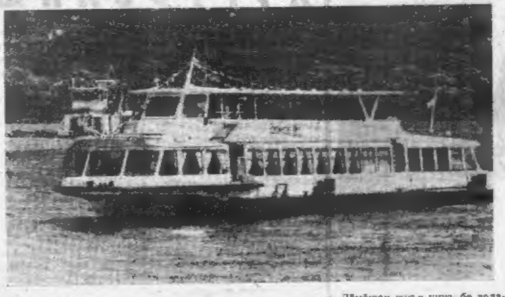

ВНР. Пассажираши мовхьаши дӀа-са кхухьача «Махарт» яхача венгерски судоходни общества форда тӀен додача хи тӀен гӀолла лелача кемай флотилена керда кема тӀаккхийттад. Укх аьхки Дунай тӀа гӀолла Будапештан Дёмешан юкъе никъ бе доладенад Советски Союзе хьадаь салоӀача хана пассажираш дӀа-са кхувла теплоход.

МТИ—ТАСС сурт.

1945 шера 15 августа Корея мукъаьнкхай мохк дӀалаьцача японцех

КАНВОНА ЛАЬТТА

Вонсане, Канвон яхача провинце административни центре, тха поезд дӀанхаьчар геттара Ӏуйрийна. Гостиниц е дӀадолхаш города панорамага хьеж тхо. Дукха этажаш йола зданеш гармоничаи шоаша корейски зодчества дингӀйола традицеши хӀанзарча архитектурона кагӀагӀаьнараши долаш я. Массанахьа холу городе тӀагӀертта къахьегаре ритм. Порте бӀаьхбь гуртал бетташ да океански кемаш. Ниестошна теӀа дӀатӀадолхача, дика тоадаьча кхашка марагара кхехкаш ба болх.

Теша хала да 30 шу кхьлха, американски империалисташен Сеуле царна тӀехьахиппарашен тӀом хьоабаьча хана из город йохаль цӀенъь дӀаьккха хиннай аьлча. Юккъера лаьрхӀача хӀара квадратни метра тӀа ворхӀ бомба кхессай цига. «Города юкъе гонахьа доагаш латтача цӀеноашта юкъе тамаше бӀарча бисар берий универмаг, — яхаш дувц Корея Къахьегама парте провинциальни секретара ЮН Ген Тхэка. — Керда хьалде дийзар пах чубаха цӀенош, меттаоттас йийзар промышленность».

Ножъ хулин кьга хинна Вонсан кхы а хоагӀа юха хьахиннай. ХӀинз цига вах 230 эзар саг. Республика карта тӀа Вонсан дукха тайнара бос болаш белгалйоал. Цига хьаю машинии, кемаш, цига я чкъаьрий доаха, текстильни, швейни промышленность. КНДР Малхбоалерча йистера йоккха порт я из, доархӀаме машинаькъа узел я. ХӀанзарча семилетка планашка хьежжа эргальха тоаю шахташи рудникаши, хьаю керданраш, эргальнаха тоаю машинаш еш йола структуре, шерагара шерага дукхагӀа лувц чкъаьрий.

Канвон лаьттанцара боахам дика тонбенна край я. Цигара керттера культураш я дуген хьажкӀаши. Рельефа хьалашки дилаача КНДР территорех 18 процент мара хӀама дӀаера пайдана дац, хӀаьта Канвоне кхы а кӀезигагӀа да из — 15. Нож лаьтта ламаш да. Мохк кхоабалургбац ирригацеца, механизацеца, химизацеца чӀоагӀало лувцача бокха интенсиви болча юрти боахамга мара. Халхьа Ӏаьдал латтача шерашна цу даькъе дукха хӀама даьд. КНДР-е хий соцадаь цхьа эзари ах эзари моттиг, кхашка хий дехна 40 эзар километр хула кинолаш. ХӀара 100 гектар оаха лаьтта лоархӀаш цига кхоач ворхӀ трактор, лоаман районашка — алк. Гантар хулача кхай тӀа йоахка химически удобренеш цаӀи ахатонн хулаш я.

Дугана цхьатарра кхераме я ахкан хьалхарча ах хана отта йоакъал а из хувцаш чумохкадеш делха догӀаш а — «чакма». ТПК провинциальни комитете тхона дийцачогӀа Канвона ахархошта новкъа яц хӀанз Ӏаламо еш йола мухаш. Яьржа дӀаэттача ирригационни системас йиш хулийт дӀадийнар тешшаме хьувкъаде. Масала, 1979 шера кикъера лаьрхӀача гектара тӀера 72 центнер дуга, 63 центнер хьажкӀаш яьлар.

Лаьтта кӀезига хилар бахаш долаш тӀакхачара эгара халагӀа йола участкаш хӀама дӀаера кийчъе езаш хиннаб Корея ахархой дукха ха хьалха дехз. XII бӀаьшере Корея гобаькхача наькъахоче белгалдаьккхад цу мехка лоамен босеш а аьха я, деррига лаьтта дукхача террасашта дийкъача санна хет, яхаш. Къахьегача эгаро тӀехйола кечал цел, тӀех хилча а дахчан нут хиннача ахархочо дукхача шерашка болх бора лоамаш босешка аха е ахна мегаргйола лаьттан кӀегилг кийчъяра.

Дахчан нохара метта дӀаэттай хӀанзара техника. Республике арахецаш я лаьрхӀа дӀамига габарит йола трактораш. Уж хьальй террасаш йолча кхашка болх бара. ДӀадахача шера октябре хиннача ТПК VI съездо лоаман босеши солончакаши хӀамаш дӀаера дӀако а караерзаара дехкар оттадир.

«Из тха корейски целина я, — йоах Юн Ген Тхэка. — Тхо волча яц солончакаш. Бакъда, лоамин босеш чӀоагӀа караерзаеш я. Террасаш йолча кхашка хӀанз Канвона оахаш долча лаьттах 30 процент дӀалоац».

Провинце парткоме дийцар тхона моттигерча ахархой ле лезаш латта кхы цхьадараш а. Царех да дуга зӀамига бустам бола чекаш хӀанзарча техникана болх дикагӀа булургболаш йоккхагӀа е езилга. Вож да дугана оасар дара эша эргалькха тоаль машин хьаяр. Дуга чӀоагӀа листа тӀадоал. Цхьан гектара тӀа ах миллион совгӀа зӀийрг тӀадоал. Гербицидаш техача дикка гӀо ду. Бакъда, уж дӀайоах дукха догӀаш делха доладеннача хана лоаман босешкара хьйда доагӀача хин тоатолаша. «Химмэти» — оасар де доладечнача хана паха кулгашца бодах ца бича балац. Кооперативашта гӀо де боагӀа городе база цах, лакхерча кхессай дошархой, салтий.

Укх тӀеххьарча шерашка Канвон республика курортни центр а хинна дӀаэттай. Саьлара мел эшар да цига: итташ километраш йӀаьха гӀомара пляжеш, дарбана колдаш, дукха дола радонови хин хьасташ. Хьалъеш латт санаторёш, салоӀа цӀенош, пионерски лагераш. Провинце территоре тӀа да Алмазни лоамаш — Кымгансан. Кымгансаналоаман кортош, Ӏамарч, чудетталу хиш хестадаьд дог гӀоздаьнна корейски поэташ, уж дийцад дукхача легендашка. ХӀара шера цига салоӀаш хул КНДР къахьегамхой меттел доазол дехьара туристаш а, царца Советски Союзара бараш а. Тхох кхийттар ши группа — Москвери Приморски краерен. «Цӏакха дицлургдоацаш салеӀад оаха» — ништта йоахар москвичашен приморцашен.

Корейски доттагӀаща сенах лаьца оаха дувце а, къамаьл хулар Кореи вӀашагӀтохарех лаьца. Арахьара юкъе а ца лелхаш, шийна лоӀаме, машаре вӀашагӀа а кхийтта цхьаьи, демократически паччахьалкхене даха дола корейски къаман безам кхочашбара тӀаерзаль йола КНДР предложенеш телхаю Вашингтонои сеульски диктатурои. Ерзаш йоаца чоа санна Корейски ах гӀайрена юкъе гӀолла чакхъяьннай военно - демаркационни лини. Канвонага а кхачеб мехка бала. Из а шин дакъа йийкъа я.

Мехка гӀолла гобоахаш тхона цкъа хеза из Ӏеш хьахоаш дар корейски халкъо лоаттабу кийсхоя къовсам хадданза хьаллоацаш хилагӀа Советски Союза баркал яхаш. Корейски новкъосташа бӀубенна дувцар вай шин халкъа юкъера доттагӀали цхьана къахьегаш ду гӀулакхаши дегӀадоагӀарг а чӀоагӀлург а хиларах. Из доттагӀал хьахиннад 1945 шера Корея японски оккупантех мукъайоаккхаш советски бӀухоша цӀий Ӏо а дохийташ. Из дагалаьца Вонсане Чандон яхача лоам тӀа обелиск оттаяьй. Цига цунна хьал хаьнна массаза а аназш дада КНДР Къахьегамхошта дагабоагӀа халкъа Корея тахана ра ирах дола ди тӀанкхачийтар духьа шоай са дӀаденна Пхеньяне, Вонсане, Чхончжине, Хамхьене, КНДР кхыча городашкен юрташкен долча вежарий кашамашка бисараш.

Алексей ГЛЕБОВ,
Сергей ДОВБНЯ,
АПН спец. корр.
Вонсан — Москва.

Американски общественноста демонстраци хиннай Нью-Йорке Израила ООН-ерча представительства здане юхе. Цуна юкъе дакъа лоацараша дӀадийхад Ливана духьала герзаща кийчъяь Тель-Авиво лелаю провокацеш совцаелга, хӀаьта ништта чӀоагӀа харцахьа лаьрхӀад лоалахарча Ӏарбий паччахьалкхенашта духьала тӀом беш йола сионистски паччахьалкхе массе оагӀорахьара хьал а лоацаш США доал деча гӀозараша леладу гӀулакхаш.

СУРТА ТӀА: манифестацена юкъе дакъа лоацараш.

АП—ТАСС телесурт.

ИНДИЙСКИ ОКЕАНАХ МАШАРА ЗОНА ХИЛА ЕЗА

Индийски океанах машара зона е еза аьнна 1960 шерашка гӀулакх дӀадоладир блокех дӀа ца кхийттача региона мехкаша, царца Инди а йолаш. Цу хана сихъелар океана милитаризаци, Диего-Гарсия яхача гӀайре тӀа американски тӀема база хьалъе, лакхделар тӀема хьийсаве цига йоаккхийча паччахьалкхенай леладу гӀулакхаш.

Советски Союзо хьаллацар Индийски океанах машара зона яра идея, из кхоачашъеча машар безача дерригача низаца дакъа лаца ше кийча хилар дӀаккайнадир. 1971 шера идех могайир ВӀашагӀкхийттача Къамий Организаце оагӀонгахьара, цига йиллар лаьрххӀа йола комитет.

Кхо шу хьалха кӀезига тешам белар Индийски океанах машара зона яра дош сеца латтачара хьоаде. ТӀакха ВӀашагӀкхийтти Штаташ раьза хилар регионе тӀема кийчдалара доазув оттадарен юхаозарен хьакъехьа Советски Союзаца переговораш е. Бакъда, Индийски океане машар хилара Вашингтона еш йола йоакхо дог цӀена хиннацар. Афро - Азиатски мехкаша беча низагӀа Советски Союзаца переговораш ца йича яламар США. Бакъдар аьлча, шахски Ирана новкъостаца Индийски океане шоай тӀахьожам лоаттабе дага хиннар уж. Малхбузерча Азе США агрессийни стратеге Израиль а Саудовски Арави а санна чӀоагӀало хиннача Ираке шахски режим йохаьчул тӀехьагӀа этта хинна хьал дийза хувцаделар. ВӀашагӀкхийттача Штаташта эшаш хиннад Советски Союзаца переговораш йохье а Индийски океане шоаш еш йола тӀема кийчо сихъе а бахьан. Цу бахьана лаьрхӀа Вашингтонерча стратегаша хьалийцар Афганистанера событеш. Магарра аьлча, нагахьа санна «афгански кризис» хинна ецаре, кхыдола бахьан лохаргдар цар.

ООН Генеральни Ассамблея решенега хьежна 1981 шу чакхдоалаш Коломбо гулъе еза Индийски океана хьакъехьара дунен халкъашта юкъера конференци. Из белгалъь конференци гулъяра тӀехьа хилар дӀа ца кхийттача паччахьалкхений кхыча мехкаецарча гӀулакхий министрий февраль бетта Деле хиннача совещане дакъа лаьцараш а.

Индийски океана хьакъехьара конференци кийчъяра 46 мехка викалаш юкъеболаш ООН лаьрхӀа йолча комитето дӀадахача шера йиъ заседани йир. хӀанз пхелагӀъяр ю комитето Нью-Йорке. Индийски океанах машара зона яра тӀехьарча къовсама лоархӀам укх тӀеххьарча хана къаьстта лакхбеннаб. ХӀанз керттерча даькъе из латт ер шу чакхдалалехьа из гулъяра деша хьакъехьа. США ен цун союзникашен шоай хур ду цуна духьале яра. Цар йоах Индийски океане хӀанзара хьал дика дац конференци яра. Из вӀалла саг тешаргвоалаш дац. Цул совгӀа регионера ситуаци хӀанз тӀехьа а ца тетташ конференци яра дика я. «Афгански кризис» духьале яц, хӀана аьлча Советски Союзо къаьгга дӀанхайкадаьд цу проблема дунен халкъашта юкъера аспекташ Персидски залива дешаца йийза ювцара ше духьал яц, аьнна. Афро-азиатски мехкаша дика дӀанийцар 1980 шера 10 декабре индийски парламента решта хьалхайна Л. И. Брежнева даьча къамаьлах оттаь Персидски заливе машари кхерамзлен Ӏалашъяра яхе пунктах латта программа. Индира Ганди аьлар цох «конструктивни я» аьнна, «къаьстта теркал е» аьнна мога а йир. ВӀашагӀкхийттача Ӏарбий Эмиратий президента шейха Заид бен Султан аль-Нахайана дика мах бир советски инициатива, Афганистана Советски эскара хавдда цхьа дакъа хиларах гӀар айяьча малхбузерча пропагандана тӀехьа на доьла аьнна тӀаьхьийхер.

Региона мехкий общественносто хьайда кхетаду Диего-Гарсия яхача гӀайре тӀа американски тӀема кхоачам лакхлуш хилар, цига «В-52» яха стратегически бомбардировщикаш дӀаийсьяр, Персидски заливе «сихха дӀадоаржалергдола низаш» оттадар боацача «советски кхерана» духьал вец дола гӀулакхаш а доацаш, шоай кортамукъалененен шоай лоӀаман духьал даьха доагӀа. США стратегически планаш лье а уттаеш яц Малхбузе дӀадохьийтача мехкдаьтта никъ маьршбара. Персидски заливах Африка къубехьен мехкийн мехкдаттан Ӏалама кхыча рузнъайи кхоачамашта тӀахьожам лоаттабера еш я. Индийски океане машара тӀалатташ бола кхерам Советски Союзагара боагӀаш бац, из боагӀа Индийски океана чу воалча йитъз а керттерча моттига, вашта аьлча Суэцки канала, малакски пролива, Доброй надежда мыса, Австрале малхбузерча берда йисте тӀахьожам лоаттабеча ВӀашагӀкхийттача Штаташкарен цар союзникашкарен боагӀа. Цунна дӀатӀатоха деза ВӀашагӀкхийттача Штатий тӀема базаш наьха территореш тӀа хилар а — Египте Рас Банасе, Австрале Конбери-саундек Партен, ЮАР Саймонстауне, Сомали Бербере, Кене Момбасе, Омане форда йистерча Масире, Индийски океана Диего - Гарсия яхача гӀайро тӀара бӀехи база.

Машарен къамаш мукъадахарен низаш денал долашагӀа гӀоэтта деза бӀарчча хьайийцача Индийски океана чу машара зона яра а къаьстта аьлча конференци гулъяра а духьал США-ен цар союзникашен хьоаль пропагандистски кампани йоахара. Кхыча мехкашкара паччахьалкхенаш «низ цхьаттара болаш тӀахила еза» яхаш Австрален Сингапурен оттаяь идея ВӀашагӀкхийттача Штаташа Индийски океане еш йола милитаризаци бекъе гӀертилга цу регионах машара зона духьале елген мара хӀама дац. ХӀаьта хьайда меттахьа хӀама тоха еза Индийски океанера событеш лакхъялар «тӀехйола паччахьалкхенаш ши-ше тӀехьала гӀертарах» хьахинна хӀама да аьнна оттаде гӀертараьшта, хӀана аьлча ништтача концепце цхьатарра лерхӀ агрессивни уйла йолаш США тӀема низ массаза цига хилар цу регионе хадданза стабилизаци лоаттаеши бола Советски Союза лоархӀам.

Дивендра КАУШИК,
Дж. Неру цӀерагӀча Делийски университета профессор.
(АПН).

США. ХӀанзарча администраце милитаристски наьнъ кхычи паччахьалкхений гӀулакхашта из юкъе гӀертара духьала Вашингтонерча американски общественноста аьча демонстрацена юкъе дакъа лацарах 80 саг лаьцаи полицен къайлагӀерча служба агенташен.

СУРТА ТӀА: сальвадорски хунта боабаьрий сурташ бе доакхе Вашингтоне хиннача демонстрацена юкъе дакъа лоацаш бараш.

Л. ПАХОМОВАЙ сурт.
ТАСС фотохроника.

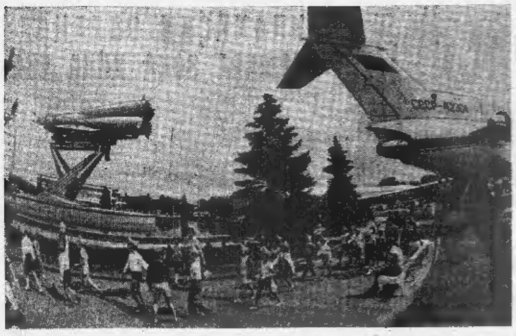

СССР халкъа боахама карагӀдаьннарий выставках али бокъо а йолаш оал технически Ӏилмайи ананей университет аьле.

ВДНХ 78 павильоно дика хьахьокх советски Ӏилмахоштен инженераштен карагӀдаьнна Ӏалаьмате доккхий гӀулакхаш, дувц вай мехка хиннача доккхийча социально-политически хувцамех, боахамен культурак даькъе советски лаха даьхача толамех. Выставка экспозице я 100 эзар совгӀа экспонаташ. Цар чӀоагӀа тешал ду вежарашка йолча союзни республикай экономика дегӀаяра, вай дуккхача къамех латта паччахьалкхе товлара боарам лакха хилара.

Хьаьший хоза тӀаядача 220 гектар йолча территоре тӀа уллача цу городерча городо шера итт миллион гаргга нах тӀаац. Экспозицега хьажа а салаӀа а аттагӀа хилийтара делаш я массехк минота моллагӀча павильоне, герга панорама йолча, Эстради театре, ресторане е кафе дӀакхоачавеш йола чура транспорт.

СУРТАШ ТӀА: 1. ВДНХ эгтара йоккхагӀйола экспонаташ йийллача площадка тӀа я. Укказа латт хӀанзара советски авиалайнераш, саго эгтара хьалха космосе никъ баь «Восток» яха космически кема.
2. Выставка территоре тӀа.

Ю. ЛИЗУНОВЕИ
В. ЯЦЫНЕИ сурташ.
ТАСС фотохроника.

НАХ РАЬЗА ХУРГБОЛАШ

Потребительски коопераци керттера декхар да юрта бахача нахьа торгови а общественни кхачан а хьашташ махулла дикагӀа кхоачашдар, царна дуккагӀа эшаш дола товараш лоттадар, юртбоахама продукташ царгара хьанйярда торговли кхи а дӀашерьяр.

ИттлагӀча пятилетке Назрановски районе кооперативни боахам дика дегӀабенаб.

Пятилетна шерашка общественни кхачан а торговле а предприятешка нахага декхад вланал совгӀа 1031 эзар сома товараш. ДегӀаенай товарооборот, продовольственни доаца культурно-бытовой а боахама а. гӀуланкхашта лаьрхӀа товараш дохкар, общественни кхачан а торговле а материально-техническа база.

Районе хьаьльай 1720 квадратни метр торговле керда объекташ. 785 саг тӀаьна йиш йола моттиг ӀотӀакхийттай общественни кхачан предприятешка. Дикка тоаденнад район финансови хьал. дӀалхача пятилетках 1788 сома пайда баьб цо.

Декача толамашца дӀаболабаьб шоай болх районерча кооператораша 11-ча пятилетке а. Пхе бетта йола розничи товарооборота план кхбачашьяй 102,9 процент, общественни кхачан предприятешна — 106,4 процент, юртбоахама продукташ йоккара план — 136,2 процент.

Укх шера хьалхарча квартале дика толамаш дахарагӀа района коллектива сенаб Респотребсоюз а. потребкооперацеи паччахьалкхен торговлея боллой профсоюза обнома а нарара нара тела Цӏе байракх.

Хьинаре къахьегарца бегӏальхина «Промтовары», «Общепит», «Коопторг» яха объединенеш.

ИттлагӀча пятилетке толамаш дахарах «За трудовую доблесть» яха медаль еннай № 1 йолча универмага «Галантерея» яхача отдела заведующеца Р. А. Майсиговна, «Промтовары» яхача Наьсар-Кертерча тика заведующеца М. М. Хамиевана. «Книги» яхача тика комсомольско-нигирхой коллектива еннай ВЛКСМ ЦК вымпел. «10-ча пятилетка ударник» яхе знак еннад № 18 йолча тика заведующеца Д. Ю. Дзейтоана, «Социалистически яхье котало яьккхар» яхача значокна бегӀалбаьхаб № 4 йолча тика заведующи Т. Х. Путоева, «Галантерея» яхача отдела заведующи Т. Х. Тутоева, кондитерски цеха заведующи М. Д. Дзейтов, кхыбараш а.

Ала доагӀа кооперацие балха йийслуча цхьацадола кхоачамбоацарех а. ХӀанз а 20—30 процент тинаьш общественни кхачан предприятеши я шоай план кхоачаш ца еш. БоагӀача бесса дика оттабьбац юртбоахама кхаша къахьегача а района центра гаьна ядача юрташкарча а нахе эша товараш дохкара болх. Общественни кхачан предприятешка хьадеча дарий ассортимент кӀезига я, дaараш чам боаций да. Иштта кхоачам хилац хьалц укхаза полуфабрикаташ, кулинарни а кондитерски а изделеш.

Района заготконтора боагӀаш бола теркам тӀабахийтац ший болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккхара.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш дӀа а доахаш района коллективо лаьрхӀад комплекси товар дохкилга Ӏалашде. Из кхоачашдеш оаха эттари хьалха чӀоагӀьо тхоай материально-техническа база, хьалхьо керда тикаш.

ХӀанз районе я комплексни товараш дохкаш 5 предприятие, иштта болх беш хургья кастта Назранера № 1 йола «Универмаг», «Универсам», № 14 йола «Промтовары», № 5 йола «Хозтовары» яха тикаш, «Продтовары» яха БурокӀалара, «Промтовары» яха Яндарера, Экажкъонгий-Юртара, Пхьилекъонгий-Юртара тикаш.

Кастта кхачан товараш дохка керда тикаш хьаелларгья Сурхо тӀа, Ӏаьлий-Юрта, реконструкци ергья промышленни товараш дохкача ТӀой-Юртарча, Долакха-Юртарча тикашта а БурокӀаларча «Дружба» яхача кафе а.

«ТӀаргам» яхача Наьсар-Кертеча ресторане хургья йий мела бар. Назранерча базара коа болх бе йолалургья универсальни заготовительни пункт. Цо торо хулийтаргья юрташкарча нахьа совйола юртбоахама продукташ цига дӀачуяла.

Потребкооперацие болх хала а чоалхане а ба, цудухьа хӀара цук боллало декхарийла ва хьинар айдаь, низ ца кхобеш из хьабе.

Р. БАРАХОЕВА.
Назрановски района парторганизацие секретарь.

«АЖУОЛЮКАС» ЯХА БЕРИЙ ХОР

МоллагӀча литовски школьникага, кхыметтел музыка дукха езача моллагӀча кхийнача сагага а оаш «Ажуолюкас» яха берий хор йовзий шоана, аьнна хьаттача, бакъда, шоана, йовз аьнна жоп дургхилар. Литве иа коллектив йовзаш а дукха езаш а я, цун выступленеш массаза толаме чаккхьяхьял.

Цун биографи дӀайолаелар ткъо шу хьалха, хьехархочун республиканска ЦӀагӀа тиьаь пхийтта кӀаьнк юкъе волеш хор вӀашагӀбеллачул тӀехьагӀа. Цул тӀехьагӀа кхо бутт баьлча эгтара хьалхара концерт отталир цо. цул тӀехьагӀа аьхки традиционни иллиле ЦӀей долча хана пунах лауреат хилар. Тахан «Ажуолюкаса» юкъе дахьа лоацаш пхи бӀаь хорист ва. Шоай ханашка хьежжа уж вораӀ группашка бийкъа ба. Эгтара зӀемагӀа берий — яйх шу, йоккхагӀбарий группе илли доахараш кхелета ба.

Коллектива кулгалхо Витаутас Мицикинс, Литовски СССР Паччахьалкхен консерватори чаккхьяккхар, бера хана ше а хиннав «Ажуолюкасе» илли оалаш.

— Тха къона иллиалархой музыкальни кийнбаро мел эша хьалаш долаш да, — дувц Витаутас Мишкинса. — Хоре хьайийллай берий музыкальни школа. Бераша музыкальни теори Ӏомаю, моллагӀа цхьа инструмент лакха Ӏомалу.

Антанас РАГАНШИС.

ШИ СЕСАГ ЯР БЕХКТОКХАМЕ ОЗА

Дезалера вахар хиланзар Джадаева-Каметий. ШариӀато ма яххара мах баь, пхи шу даьккхар цо Бейсултанов Вауде сесаг йолаш яхаш. Цул тӀехьагӀа къаьстар уж. Кхо шу даьлча-юха а вӀашагӀкхийттар. Щеноп хьалдир, вахара эша цхьайола хӀамаш Ӏалашйир. Бакъда, уж мари сесаги хилар дӀаяздаьдацар ЗАГС-е. Бейсултанов из дезаш вацар, хӀапа вацар хац Каметийна, ха йиш а яцар. Регистраци яйта аллабилла аьнна тӀехьайоалаш ше а яцар из. Регистраци ю паччахьалкхен а общественни а хьаштаешта, хӀьата иштта из ича мьрен, сесаген, цар берийи бокъонаш лораяра я. Регистраци йича мара правовеи бокъонаш кхачац марагеи сесагаген.

Массехк шу даьнначул тӀехьагӀа Бейсултанова юха а дӀаьккхайир Камета, цхьана Ӏалашбаьча боахамах цунна доагӀа даькъа дӀадала а ца тугаш. ХӀаьта кхетадир Каметас шариӀатах мах баь дола маьрел шийна мел зеве хиннад, ше цо ерригача адамий бокъонех йоаккхаш хилар.

ХӀаьта а, гӀулакх суде ца кхачийта Толстой-Юртовски халкъа депутатий юрта Советагара йовкъостал дийхар цо. Совето а гӀо данзар. Депутаташа машаре шоай боахам бевъа аьлча, цар яхачунта ла ца дугӀарал совгӀа, уж а болаш Каметах лета тӀайкхиттар Бейсултанов.

Цул тӀехьагӀа мара Грозненски района халкъа судага латкъанзар Камета ший бокъо яккхар дехаш.

Цхьана бахача хана маьреи сесаген хьаӀайна боахам цар юкъа боландаь, нагахьа сана регистраци яь яле, регистраци яиза хиларагӀа Бейсултановца боахам бекъара дош судо къоастадир регистраци ньча моаралеи сег йоалаяреи законах а доацаш, граждански законодательства нормашка гӀолла. Каметас дӀадехар бакъдеш бола тешаш тӀабеха бийзар.

Судо чӀоагӀа хьожаш техкар граждански деша материалаш, тешала оттача нахагара лоткъамаш кийшр, Каметa бакъйар, цунна доагӀар дӀакьожадир.

Цул совгӀа, судо хьалехар боахам бекъеш хилара бахьан а. Из хиннад Бейсултанова зуламе гӀулакх. Судо цох района прокуратуре хоам бир. Иштта хьахилар Бейсултанов ши сесаг йолаш хилярах уголовни бехктохкаме доаш дола доч.

Уголовни дош техкача гучадьлар, Бейсултанов дуккхача шерашка Джадаевица шариӀатах мах а баь вахаш хилар, цул тӀехьагӀа из йита а йита, шариӀатица мах беш 3. Эльтамироза йоалаяй цо. Цхьа ха яьннача гӀолла из а йитай. ТӀаккха Джадаева юхайигай. ХӀаьта 1974 шера дена 1979 шерага кхаччанца цу шиннеца а ваьхав из, цар цхьа боахам а болаш. Эльтамировас бер даьчул тӀехьагӀа регистраци яьй цуща.

Ши сесаг йолаш хиларах бехке веш чувалла цхьа шу ха техар Бейсултановна.

Цунна ха техар тӀехьагӀо, из хьалхе а хила дезаш цар. ДӀаяхача замах юхедиса ийрча гӀулакхаш иштта дӀаьхдаь лелалургдацар Бейсултанов саниа болча нахага, нагахьа санна бокъонаш лораяра органаша шоай даннахьа уж гучадохаре.

Цу тайпара гӀулакхаш ца хилийтара а хиича шоай хаиахьа гучадахара а мӀезига лоархӀам бац общественностa, къаьстта вай дувцар санна дарий хьакъехьа.

КӀалха саг а йолаш цу тӀа саг йоалаелга нахах лочкъадаь дулургдолаш хӀама миччад. Бакъда, цхьанхха а хуьал валап иштта дола хӀама ца цa хилийтара, са фу гуахьа да яхаш вагӀа хӀаравер.

Бейсултанов ши сесаг а йолаш вахилга ховш хиннад ерригача юрта депутаташта, юрта Совета, общественни организацешта. Цул совгӀа юрта Совета боахама книжка тӀа дӀаядаь хиннад Бейсултанов шин сесагаца вах пхьана боахам а болаш, аьнна.

Из дош хьттача юрта Совета исполкома секретара Гайлаев Мамеда аьлар массанена а ховш дар Бейсултанов ши сесаг а йолаш вахаш волга. Из цаьца цхьан цӀагӀа вахаш хиннав. Из а да боахама книжка тӀа дӀаяздаь Цул совгӀа Эльтамирова сесаг я аьнна аьхьаь я, регистраци яь хиларагӀа, хӀаьта Джадаева Бейсултановца иштта дӀаяхаш я аьлла да.

ШоллагӀча сесагаца регистраци ца хилча шин сесагаца вахар уголовни бехктокхаме хӀама долга хаьар шийна ала гӀийртар Гайлаев суде. Из доккха гӀалат да. Ши сесаг йолаш хилар бакъдара кхоачам ба цу шиннена моарал а деш, царца юкъара е хӀараннеца къаьст-къаьста боахам лелабеш маӀа саг вале. Иштта хилча цхьан цӀагӀа (квартире) е къаьст-къаьста тайп-тайпарча моттигашка баха тарлу. Царех цхьаннеца регистраци хилаов иа хилари хьисапе а дац.

Ши сесаг йолча къонаххчунна цхьан тайп-тайпарча моттигашка а бахаш, царца цул юкъара боахам а болаш, цхьа цхьаннеца вахаш тӀаккха вокханца вахаш ха а йоаккхаш моттигаш я.

Юрта Совета исполкома болхлоша из дулам ца дайтаран шин сесаг йоалаьча доагӀаш дола таӀазар ца дайтаран хӀаьн ца даь хизар кхетадеш вац, яхаш суде Гайлаев дийцар бакъделургдолаш дац. Цу хьакъехьа юрта Совета исполкома боллой прокуратура следователеи цул тӀехьагӀа судои бехке беш хилар шийса да.

Из тайпа ши сесаг йоалаяь а вахаш а моттигаш кхы а я.

Республикански газеташ тӀа йийсд ши саг йоаланьча Урус-Мартана района Мартанчу яхача юрта вахача Атаев Зелимханах Ачхой-Мартана района Керда Шарой яхача юрта вахача Даев Бисолтахи. Цу юрташка бахача нахан цар юртий Советий исполкомий болхлоштен ховш дар Атаеви Даеви шишша сесаг а йолаш бахаш болга.

Цхьа моллагӀа а хулаш долa гӀулакх хетар царна цох, шоашка ца кхоачар лоархӀаш. Ӏхьанне а хоам бензар цу хӀамаех.

Ши саг йоалальраш гучабьхар, судо хьалхашна оттабир.

Массанева а хов кӀалхарча сесаго раьза а йолаш шийна тӀа маьрага саг йоалайитарт йоацилга. Из хоаш ба лина керте латтанаш а шариӀата тӀехьа бераш а. Цудухьа кӀалхара сесаг «дӀанкхетасие гӀерт уж маӀача сага цинъ а кхы дуккагӀа а цстий хила бокъо йолаш хиларах. Из дукхаьаа ца ятийта, йоагӀаш йолча органашка латкъа ца яхийта гӀерт уж. Цудухьа кӀезига моттигаш яц кӀалхара сесаг шийна чаро кхы тӀа саг йоалайича Ӏадда Ӏеш, кхыметтел из йоагӀаш йолча органех лечкъадеш а.

Камета хиннар хилар кхычa кхалнаха а. Сесаги шин бери йоллаше шоаи юртара Мочочиева Яха йоалаяьй Б. Даева. Даеви Молочиевен мари сесаги хилар иштта оттадерги, аха дош аттар. Из ле вовкъостал дир царна Абуев Якъуба. Тешала ши къонех а оттаваь тӀаха дела мари сесиги да Даеви Молочиевен, аьнна дӀакхайкадир. Шийна даь гӀулакх эсхьа доаланзар Бисолта. Цо Якъуба 25 сом делар шариӀатах мах барагӀа.

Дукха ха яьккхар Бисолта шин сесагаца сатийна вахаш. Иштта ваха а мегар кхоалагӀа сег йоаланьсцареи цар шоай ла дов даьна хиннадеиареи.

Шиъ аргӀана акха дакхя ваха болх баьчара цӀавоагӀаш Бисолта вера саг а йоалаеш. Цо Яхита йоалаяре дуккъа ацар хьалхара сесаг Тумиша, бакъда, цускал шоллагӀа сесаг. Яха йолча цӀагӀа дӀачудига аьар цо. Мара кхы а саг йоалаяр доагӀаш дола хӀама саьна тӀаийцар цо, бакъда, Яхийта ший цӀагӀа чуйита тиганзар. Цу тӀа гӀолла вӀашагӀлетар энгараш.

Нийшар Яха хилар. Ший квартира чу баха чубахка гӀерта нах совцабир дехаш милицега заявлени елар цо. Даьлпача дояна бехке волча Даевна шийна йоагӀа моттиг елар.

ДӀаяхача замах юхедисача воча гӀулакхашта, царца ши саг йоалаяра а, дукхалара къовсам судебно-следственни органаша лоаттаба ца Ӏеш. общественни организацешa беррисача бахача наха а лоаттабе беза.

Практико хьахьокх халкъа депутатий моттигерча Советаша, цар комиссеша, ювкъостий судаша, керда обрядаш юкъейоалаяра комиссеша, профсоюзни комсомольски организацеша боагӀаш бола къовсам лоаттабеча моттигашка дӀалхача замах юхедиса во гӀуланхаш, царца ши сар йоалаяр а долаш кӀезига хулаш хилар е вӀалла ца хулаш хилар.

С. ДЖУМАЛАЕВ.
Нохч-ГӀалгӀай АССР прокурора заместитель.

ФУТБОЛ

Укх деношка дӀаболабеннаб СССР футбола чекха 44-ча чемпионата шоллагӀча лига вхоалагӀча зона шоллагӀа го.

Футбол езараштa а пунта хьежараштa а дезалургдолча тайпара дика ловзаш, техника дика йолаш, цкъа мара ца эшаш чаккхдаьккхар «Терека» хьалхарча гона юкъе хиина 17 вӀашагӀкхетар.

ШоллагӀа го дӀаболалуш 12 августе «Терека» хьалхара вӀашагӀкхетар хилар Грознерча Орджоникидзе

«ТЕРЕКА» КОТАЛО

цӀерагӀча стадионе «Металлург» яхача Липецкерча командаца.

Ловзара хьалхара тайп шинна а команда дхьатарра хьинар айдаь, цхьаннега совле яр аьнна ала йиш йоацаш, счет 0:0 йолаш чаккхьяьлар.

ШоллагӀча тайма 15-ча минуте «Терека» кӀезига метьеннага хайнача хьаьший аьттув боал. Шоай атака чаккхйоаккхаш грозненций наӀарашка бургац чутох О. Лунева.

Бакъда, цу бургацо дегаш совдаьча грозненцашка Хохленкоеи, Ряузовси юкъе дукха кхь ца йоллийташ бургац шозза вӀаштта, тиьаь пхелагӀчен тиьаь барайттагӀчен минуташка «Металлурга» сетка чу хулийт.

Иштта «Терека» шоллагӀча гон хьалхарча ловзаре котало яьккхар счет 2:1 йолаш.

«Терека» аргӀанара вӀашагӀкхетар хургда тахан Грозне «Спартак» яхача Орлерча командаца.

С. АРЧАКОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КЪОРАЧА БОАРЗИЙ КЪАЙЛЕ

Къора боарзаш яхаш цхьа моттиг я Экажкъонгий-Юртеи Ӏаьлий-Юртеи юкъе улаш. Дукха археологаш хиннаб цига 1968 шера из моттиг ювцаш аз язъяь статья газета тӀа араьяннячул тӀехьагӀа: В. Б. Виноградов, М.-Х. Ошаев, В. И. Козенкова, Х. М. Мамаев.

Цар массане а тешал ду из дукха ха хьалха лаьрххӀа хьаь чӀоагӀале хиннилга а, хӀаьта цига дукхача замалахь хувца а луш къамаш даьхаьга а, монголашa тӀабенача тӀема цӀеро из моттиг хӀалакьяь хиннилга а.

Цига норо йиш я кхерий бӀаьшаре хиннача пхьегӀий гаргаш, дукхьал кулгаща дӀахьа керчадеш ялт эхьа шаьрдеииа тӀой, тӀехьарча хана говзал соъьялча цар лелаьча кезкьарий герга тӀо.

Цхьа хӀана да укхаза мел хиииа археологаш ца кхетадеш. Укхаза 400 метр къулбехьентахьа дӀавахача шаьрача ера улл доккхача оро чулаьца моттиг. Цу ора дӀоахал 3 километр хиина Ӏац. Цхьабараша йоах из лаьтта кӀалгӀолла болаш бола никъ хиннаб, воккар йоах из цхьа ха яккха сепача эскаро баь болх ба.

ЛаьрххӀа из моттиг тохкаш зом баьккхача холу. хӀана Къорача боарзашта юхе Ӏодола ЖагӀий-Эли яха хий. цхьан хана 400 метр къулбехьен оагӀорахьа Ӏоихалга.

ЧӀоагӀале Ӏоюллача хана из хий наха эшаш хиииал, цудухьа уж ораш хиина лаьрхӀа даькха. Хьалха из хий Ӏохха ори моттиг чулоацаш дахьа ораши вӀашагӀкхет. Цо хьахьокх Къора боарзаши из ор даьккха моттиги вӀашагӀйоаллаш хиннилга а, гобаьккха хиина ор хиво хьалдузаш хиннилга а.

МовстагӀаша низ тӀа а бена цу чӀоагӀаленна го а баь из моттиг ноаккхача хана хий шоашта аьттув болчахьа дӀалостадаь хила тарлу. Из бахьан долаш хиво чӀоагӀален доазув доха а деш Ӏоийхьай 300 метр шера йола пуи юкъ. Цудухьа йисаяц укхаза бархӀ бӀаь шу хьалха хиинача вахара лар.

Теркам тӀа а бахийта лаьрххӀа тахка езаш я Къора боарзаш яха моттиг. Из улл фаьлгаш тӀа а легендашка а бувцача Ачам-боарзаи Мурада-боарзаи юкъе.

Цох бокъонца дола бакъдар гучадаккха дукха къахьега деза археологаша а историкаша а. Вай укхаза йийцар цу балха кхьигаш мара яц.

М. АУШЕВ.
Назрановски райисполкома культура отдела заведующи.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ӀуйрӀанара гимнастика.
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — «Дай-наной школе».
10.05 — С. Прокофьев. «Берий вшараш». Фильм-концерт.
10.25 — «Кхерам боацаш дӀаюха лелар».
10.55 — Художникех дола дувцараш. Фриц Кремер. (ГДР).
11.20 — «ДикагӀа дола товараш дукагӀа».
11.50 — «Спортлото» 33-гӀа тираж.
12.00 — Эрсай летчиках Х. К. Арцеулоаи дола «Моргашкара никъ» яхача телевизиони документальни фильма премьера.
12.55 — Калинински полиграфически комбината культура Двореца вокальни ансамбла а хоровой капелла а выступлени.
13.15 — А. С. Пушкина из аӀи йолча повестах дола «Дубровский» яха художественни фильм.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «БӀаргагушдар — теша хаддар».
15.45 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенска беседа.
16.15 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизиони программий Дунен халкъашта шиъера 4-гӀа фестиваль: Инде халхараш а ишараш а.
16.45 — Парагвайски компарте ЦК хьалхарча секретара Антонио Майдане кхела хьакъехьа. «Лоттьам эцаш низ бу моттиг».
17.10 — Мультфильмай программа.
17.30 — Социалистически къахьегама Турпала поэта А. А. Суркова вахара а творчества а хьакъехьа дола «Ханах а шийх а» йолча телевизиони документальни фильмай премьера.
18.50 — «Шина майдан тӀа» яха телевизиони фильм.
19.20 — Центральни телевидене жерна тӀа эгтара хьалха. П. Мериме из цӀи йолча новеллах дола «Таманго» яха художественни фильм. (Франция).
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Черноморец» (Одесса) — «Динамо» (Киев). Одессера передача.
23.05 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Документальни фильмай программа.
9.50 — «Эрсий къамаьл».
10.00 — «Шахматни школа». ШоллагӀа передача.
10.30 — «ӀуйрӀанара почта» яха музыкальни программа.
11.00 — Ленинградски паччахьалкхен «Фаьгот» яхача тешкий театра «Ай, да балда» яха фильм-спектакль.
11.45 — «Вай сомий беш».
12.20 — «Ӏилман махар».
12.55 — Д. Н. Мамин-Сибиряка цӀерах йолча Нижнетагильски паччахьалкхен драматически театра спектакль. Йистехьа документальни фильм.
13.40 — Киноианорама.
17.20 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.55 — «Халкъий депутатий паргамент» яха Ӏилман-популярни фильм.
18.05 — «Искусства дунен тӀа» (гӀалгӀай меттала).
18.45 — Шун письмой дола концерт.
19.15 — Телевизиони фильм.
19.30 — «Музыкальни киоск».
20.00 — «Бийса даьхьала хийла шун, берий».
20.15 — «Унакцiено». Ӏилман-популярни программа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ДӀадодаш латтача хьалхан оз» яха телевизиони художественни фильм. Хьалхара а шоллагӀа а серей.

16 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

СССР ФЕГАРЧА ФЛОТА ДИ.

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка е дӀаштта».
9.05 — Героя Москвин 7-гӀча педагогически училище кхеламьха хора концерт.
9.30 — «Гургалбетта къаьхьат».
10.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва».
11.00 — «Унакцiено». Ӏилман-популярни программа.
11.45 — «ӀуйрӀанара почта» яха музыкальни программа.
12.20 — «Ӏилма а механика а». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сагьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Г. Фигейредо. Горьков цӀерах йолча Ленинградски паччахьалкхен академически Доккхача драматически театра «Эзоп» яха фильм-спектакль.
15.30 — «Коммунистами» яхача виеклашара. (Киев). «Цун майдан» яхача телевизиони документальни фильма премьера.
16.00 — «Киноиикъбара клуб».
17.00 — Тахан СССР Фегарча Флота Ди да. ТӀема-фегарча кийхий керттера командующи, СССР обороны министра заместителa адмирал керттерча маршала П. С. Кутахова къамаьл.
17.15 — Паччахьалкхен Центральни концертни залера СССР Фегарча Флота Денна хетаяь концерт.
18.00 — «Дунен халкъашта шиъера панорама».
18.45 — Мультфильм.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Шахтер» (Донецк) — ЦСКА. Донецкера передача. Перерыве а йистехьа а: Хана дукхеш хиларах йолча спортах йолча СССР чемпионатера репортаж. («Крылатский» яха пескаш хьокх канал).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.05 — Йоалей дехьарча эстради ашараш а музыкаш а.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — СССР Фегарча Флота Денга йолча документальни фильмай программа.
9.35 — «Дай-наной школе».
10.05 — «АБВГДейка».
10.35 — Иллеш яхе Узбекски ССР заслуженни артистка Р. Шарипова.
11.10 — «Дийнача хӀамай дунен тӀа».
12.20 — Томски паччахьалкхен университет йистехьараш, хьехархоша, студенташа вӀашагӀкхетар.
14.00 — «СелаӀад». Халкъа творчества телевизиони программий Дунен халкъашта шиъера 4-гӀа фестиваль. Маарина иллеш хаалара а.
14.20 — Телевизиони документальни фильмай программа.
15.10 — Хича вьшем хахарах йолча спорта СССР чемпионат.
15.35 — «Фьаьга тара дола дукха» яха М. Чиркениса творчества хьакъехьа дола телевизиони музыкальни фильм.
16.25 — О. Бальзака из цӀи йолча романах дола «Куртизанкий къагар а кьел в» яха телевизиони дукха серейи художественни фильм. ПиьлагӀа сери. (Франция).
18.00 — Н. Асеева поэзи.
18.55 — «Кроссворд». Эстради программа.
20.00 — «Бийса хьаьхьала хийла шун, берий».
20.15 — Халкъа халхарий Паччахьалкхен академически «Жок» яхача ансамбла Молдавски ССР заслуженни коллектива выступлени.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Этере иллм» яха художественни фильм.

РАДИО

15 АВГУСТ

6.40 — Бийнаьха а бийсана а кхаьма хиш аьхка». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.55 — Музыкальни антракт.
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.21 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Переданай программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
8.25 — «Къонах» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
10.15 — «СалоӀа минуташ» (нохчий меттала).
10.35 — Музыкальни антракт.
11.00 — Юрта боахама къахьегамхошта йола музыкальни программа (эрсий меттала).
11.45 — Литератури Нохч-ГӀалгӀайче (гӀалгӀай меттала).
12.30 — «Цицура хаьа никъ». Г. Алхазова кувцар (эрсий меттала).
16.00 — «Хьона да Дальне, салтечун дог» (гӀалгӀай меттала).
16.30 — «Талантий дукха бесаш». Ножай-Юртовски района художественни самодеятельности коллективий выступлени (нохчий меттала).

(УКВ)

18.00 — «Пушкин а эрсий романс а» яха концерт.

19.37 — «Ашарий мохка» яха концерт.
20.15 — Популярни иллеш.

16 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Переданай программа (эрсий, нохчий меттала).
9.25 — Шоана дукхаеза ашараш (эрсий меттала).
11.15 — КӀиранандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала).
16.00 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала).
16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «ЦӀе сийлаш» (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Иллена доттагӀаш вӀашагӀ дола концерт (гӀалгӀай меттала).

УКВ

18.00 — «Российски Федерации ашараш» яха передача.
18.38 — Лирически иллеш.
19.35 — «Самукъанерча тайпа тӀа» яха передача (гӀалгӀай меттала).
20.11 — Иллеш, ашараш, халхара ашараш.

Хоаттам

Тахан республике гӀоллеи Грознеи моркхаш а йолаш, ӀуйрӀийна юкь-юкъе догӀа а делхаш. малкбузехьара секунде 3 — 8 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилеи фегара температура республике 23 — 28. Грозне 26 — 28 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоаней лоимеи хувцалуш моркхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьеккаш хилеи фегара температура бийсана 14 — 19, дийнахьа 29 — 34 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партий вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмий — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00253. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3089.